Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 6. veljače 2025.[1]

Predmet C-492/23

X
protiv
Russmedia Digital SRL,
Inform Media Press SRL

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputila Curtea de Apel Cluj (Žalbeni sud u Cluju, Rumunjska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Usklađivanje zakonodavstava – Elektronička trgovina – Direktiva 2000/31/EZ – Zaštita osobnih podataka – Uredba (EU) 2016/679 – Odgovornost posrednih davatelja usluga – Davatelj usluga informacijskog društva koji također ima svojstvo voditelja obrade osobnih podataka – Odgovornost – Doseg”

I. Uvod

1. Prethodna pitanja u ovom predmetu odnose se na odredbe Direktive 2000/31/EZ[2] i Uredbe (EU) 2016/679[3].

2. Ta pitanja potječu iz spora između fizičke osobe i operatora internetske platforme za trgovanje na kojoj je objavljen oglas bez privole te osobe, u kojem je navedeno da ona nudi seksualne usluge. Osobitost tog predmeta počiva u činjenici da je oglas o kojemu je riječ sadržavao osobne podatke.

3. Svojim pitanjima koja se odnose na OUZP sud koji je uputio zahtjev nastoji utvrditi u tom pogledu, s jedne strane, je li operator internetske platforme za trgovanje poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku prekršio obveze koje je imao na temelju te uredbe i, s druge strane, može li se takav operator koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 u pogledu oglasa objavljenog na toj internetskoj platformi za trgovanje. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku daje, dakle, Sudu priliku da se izjasni o odnosu između sustava uvedenih tim dvama aktima prava Unije.

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.)

[3] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL 2016., L 119, str. 1. i ispravci SL 2018., L 127, str. 2. i SL 2021., L 74, str. 35.) (u daljnjem tekstu: OUZP).

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Direktiva 2000/31

4. Članak 1. Direktive 2000/31, naslovljen „Cilj i područje primjene”, određuje u svojem stavku 5., među ostalim, da se ona „ne odnosi na pitanja vezana uz usluge informacijskog društva koje pokriva direktiva 95/46/EZ[4] i 97/66/EZ[5]”.

5. Članci 12., 13. i 14. te direktive, koji se nalaze u odjeljku 4., naslovljenom „Odgovornost posrednih davatelja usluga”, u njezinu poglavlju II., koje je samo naslovljeno „Načela”, odnose se na davatelja usluga informacijskog društva koji obavlja aktivnost samo prijenosnika informacija („mere conduit”), privremeni smještaj informacija (takozvani „caching”) ili aktivnost smještaja informacija na poslužitelju („hosting”). Tim su odredbama također utvrđeni uvjeti na temelju kojih se takvi davatelji usluga oslobađaju odgovornosti za informacije koje potječu od korisnikâ njihovih usluga.

6. U skladu s člankom 14. stavkom 1. navedene direktive, naslovljenim „Smještaj informacija na poslužitelju (‚hosting’)”:

„Kad se pružena usluga informacijskog društva sastoji od pohrane informacija dobivenih od primatelja usluge, države članice moraju osigurati da davatelj usluge nije odgovoran za informacije pohranjene na zahtjev primatelja usluge, pod uvjetom:

(a) da davatelj nema stvarnog znanja o protuzakonitoj aktivnosti ili informaciji i, u pogledu zahtjeva za naknadu štete, ne zna za činjenice ili okolnosti iz kojih bi bila vidljiva protuzakonita aktivnost ili informacija;

ili

(b) da davatelj, odmah po dobivanju takvog saznanja ili spoznaje žurno djeluje kako bi uklonio te informacije ili onemogućio pristup informacijama.”

7. Članak 15. te direktive, naslovljen „Nepostojanje obveze praćenja”, predviđa:

„1. Države članice ne mogu uvesti opću obvezu za davatelje usluga da pri pružanju usluga iz članaka 12., 13., i 14. prate informacije koje prenose ili pohranjuju niti opću obvezu da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi ukazivale na protuzakonite aktivnosti.

2. Države članice mogu utvrditi obveze za davatelje usluga informacijskog društva da odmah obavijeste nadležna tijela javne vlasti o navodnim protuzakonitim aktivnostima ili informacijama koje poduzimaju odnosno pružaju primatelji njihove usluge ili obvezu da nadležnim tijelima na njihov zahtjev dostave informacije koje omogućuju identifikaciju primatelja njihovih usluga s kojima imaju sporazume o pohrani informacija.”

[4] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL 1995., L 281, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.)

[5] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 1997. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području telekomunikacija (SL 1998., L 24, str. 1.)

2. OUZP

8. Članak 2. OUZP-a, naslovljen „[Materijalno] područje primjene”, određuje u svojem stavku 4.:

„Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje primjena [Direktive 2000/31], osobito pravilâ o odgovornosti posrednih davatelja usluga iz članaka od 12. do 15. te direktive.”

9. Članak 4. te direktive, naslovljen „Definicije”, glasi kako slijedi:

„Za potrebe ove Uredbe:

[…]

7. ‚voditelj obrade’ znači fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka; kada su svrhe i sredstva takve obrade utvrđeni pravom Unije ili pravom države članice, voditelj obrade ili posebni kriteriji za njegovo imenovanje mogu se predvidjeti pravom Unije ili pravom države članice;

8. ‚izvršitelj obrade’ znači fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje obrađuje osobne podatke u ime voditelja obrade;

[…]

11. ‚privola’ ispitanika znači svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja ispitanika kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu osobnih podataka koji se na njega odnose;

[…]”

10. Članak 5. navedene uredbe, naslovljen „Načela obrade osobnih podataka”, predviđa:

„1. Osobni podaci moraju biti:

(a) zakonito, pošteno i transparentno obrađivani s obzirom na ispitanika (‚zakonitost, poštenost i transparentnost’);

(b) prikupljeni u posebne, izričite i zakonite svrhe te se dalje ne smiju obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama […] (‚ograničavanje svrhe’);

[…]

(f) obrađivani na način kojim se osigurava odgovarajuća sigurnost osobnih podataka, uključujući zaštitu od neovlaštene ili nezakonite obrade te od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja primjenom odgovarajućih tehničkih ili organizacijskih mjera (‚cjelovitost i povjerljivost’);

2. Voditelj obrade odgovoran je za usklađenost sa stavkom 1. te je mora biti u mogućnosti dokazati (‚pouzdanost’).”

11. Članak 6. iste uredbe, naslovljen „Zakonitost obrade”, određuje u svojem stavku 1.:

„Obrada je zakonita samo ako i u onoj mjeri u kojoj je ispunjeno najmanje jedno od sljedećega:

(a) ispitanik je dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha.

[…]”

12. Članak 7. OUZP-a, naslovljen „Uvjeti privole”, određuje u svojem stavku 1.:

„Kada se obrada temelji na privoli, voditelj obrade mora moći dokazati da je ispitanik dao privolu za obradu svojih osobnih podataka.”

13. Članci 24. do 26. te uredbe nalaze se u odjeljku 1., naslovljenom „Opće obveze”, u njezinu poglavlju IV. koje je samo naslovljeno „Voditelj obrade i izvršitelj obrade”.

14. Članak 24. navedene uredbe, naslovljen „Obveze voditelja obrade”, predviđa u svojem stavku 1.:

„Uzimajući u obzir prirodu, opseg, kontekst i svrhe obrade, kao i rizike različitih razina vjerojatnosti i ozbiljnosti za prava i slobode pojedinaca, voditelj obrade provodi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurao i mogao dokazati da se obrada provodi u skladu s ovom Uredbom. Te se mjere prema potrebi preispituju i ažuriraju.”

15. Članak 25. iste uredbe, naslovljen „Tehnička i integrirana zaštita podataka”, određuje u svojim stavcima 1. i 2.:

„1. Uzimajući u obzir najnovija dostignuća, trošak provedbe te prirodu, opseg, kontekst i svrhe obrade, kao i rizike različitih razina vjerojatnosti i ozbiljnosti za prava i slobode pojedinaca koji proizlaze iz obrade podataka, voditelj obrade, i u vrijeme određivanja sredstava obrade i u vrijeme same obrade, provodi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere, poput pseudonimizacije, za omogućavanje učinkovite primjene načela zaštite podataka, kao što je smanjenje količine podataka, te uključenje zaštitnih mjera u obradu kako bi se ispunili zahtjevi iz ove Uredbe i zaštitila prava ispitanika.

2. Voditelj obrade provodi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kojima se osigurava da integriranim načinom budu obrađeni samo osobni podaci koji su nužni za svaku posebnu svrhu obrade. Ta se obveza primjenjuje na količinu prikupljenih osobnih podataka, opseg njihove obrade, razdoblje pohrane i njihovu dostupnost. Točnije, takvim se mjerama osigurava da osobni podaci nisu automatski, bez intervencije pojedinca, dostupni neograničenom broju pojedin[a]ca.”

16. Članak 26. OUZP-a, naslovljen „Zajednički voditelji obrade”, određuje u svojem stavku 1.:

„Ako dvoje ili više voditelja obrade zajednički odrede svrhe i načine obrade, oni su zajednički voditelji obrade. Oni na transparentan način određuju svoje odgovornosti za poštovanje obveza iz ove Uredbe, osobito s obzirom na ostvarivanje prava ispitanika i svojih dužnosti u pogledu pružanja informacija iz članaka 13. i 14., te to čine međusobnim dogovorom, osim ako su odgovornosti voditeljâ obrade utvrđene pravom Unije ili pravom države članice kojem voditelji obrade podliježu i u mjeri u kojoj su one utvrđene. Dogovorom se može odrediti kontaktna točka za ispitanike.”

B. Rumunjsko pravo

17. Članak 11. Legee nr. 365/2002 privind comerțul electronic (Zakon br. 365/2002 o elektroničkoj trgovini) od 7. lipnja 2002.[6], kako je izmijenjen Legeom nr. 121/2006 pentru modificarea și completarea nr. 365/2002 privind comerțul electronic (Zakon br. 121/2006 o izmjenama i dopunama Zakon br. 365/2002 o elektroničkoj trgovini) od 4. svibnja 2006.[7] (u daljnjem tekstu: Zakon br. 365/2002), predviđa:

„1. Davatelji usluga podliježu zakonskim odredbama u području građanske i kaznene odgovornosti kao i odgovornosti za upravne prekršaje, osim ako je drukčije predviđeno ovim Zakonom.

2. Davatelji usluga odgovorni su za informacije koje sami pružaju ili se pružaju u njihovo ime.

3. Davatelji usluga nisu odgovorni za informacije koje se prenose i pohranjuju ili kojima oni daju pristup pod uvjetima predviđenim u člancima 12. do 15."

18. Članak 14. tog zakona, naslovljen „Trajno zadržavanje informacija i smještaj informacija na poslužitelju", određuje:

„1. Kad se usluga informacijskog društva sastoji od pohrane informacija koje je dostavio primatelj te usluge, davatelj navedene usluge nije odgovoran za informacije pohranjene na zahtjev korisnika ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

(a) davatelj usluga nema saznanja o protuzakonitoj aktivnosti ili pohranjenoj informaciji i, u pogledu zahtjeva za naknadu štete, ne zna za činjenice ili okolnosti iz kojih bi bilo vidljivo da bi aktivnost ili informacija o kojoj je riječ mogla nanijeti štetu pravima treće osobe;

(b) ako ima saznanja o protuzakonitosti dotične aktivnosti ili informacije ili o činjenicama ili okolnostima iz kojih bi bilo vidljivo da bi aktivnost ili informacija o kojoj je riječ mogla nanijeti štetu pravima treće osobe, davatelj usluga žurno djeluje kako bi je uklonio ili joj onemogućio pristup.

2. Odredbe stavka 1. ne primjenjuju se kada primatelj usluge djeluje pod nadležnošću ili kontrolom davatelja usluge.

3. Odredbe ovog članka ne utječu na mogućnost da pravosudno ili upravno tijelo zahtijeva od davatelja usluga okončanje ili sprečavanje povrede u vezi s podacima ni na mogućnost uvođenja vladinih postupaka radi ograničavanja ili prekida pristupa informacijama."

III. Činjenice glavnog postupka, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

19. Russmedia Digital SRL (u daljnjem tekstu: Russmedia), društvo rumunjskog prava, vlasnik je internetske platforme za trgovanjewww.publi24.ro na kojoj se besplatno ili uz naknadu mogu objavljivati oglasi koji se odnose na, među ostalim, prodaju robe ili pružanje usluga podrijetlom iz različitih mjesta u Rumunjskoj.

[6] Monitorul Oficial al României, dio I., br. 483 od 5. srpnja 2002.

[7] Monitorul Oficial al României, dio I., br. 403 od 10. svibnja 2006.

20. Dana 1. kolovoza 2018. neidentificirana osoba objavila je na toj internetskoj platformi za trgovanje oglas čiji je sadržaj bio ponižavajući i uvredljiv u odnosu na žaliteljicu iz glavnog postupka jer je u njemu bilo navedeno da ona nudi seksualne usluge (u daljnjem tekstu: sporni oglas). Taj je oglas sadržavao fotografije žaliteljice iz glavnog postupka, koje su upotrijebljene bez njezine privole i potjecale su s računa koji je ona zakonito imala na jednoj društvenoj mreži, kao i njezin telefonski broj. Prije objave tog oglasa nije izvršena nikakva provjera u vezi s identitetom osobe koja ga je predala. Nakon što ga je žaliteljica iz glavnog postupka kontaktirala, društvo Russmedia uklonilo je navedeni oglas sa svoje platforme za trgovanje manje od sat vremena kasnije. Međutim, isti su oglas na internet uz navođenje originalnog izvora stavile druge internetske stranice s reklamnim sadržajem na kojima je on i dalje dostupan.

21. Smatrajući da je sporni oglas povrijedio njezina prava žaliteljica iz glavnog postupka podnijela je tužbu protiv društva Russmedia.

22. Judecătoria Cluj-Napoca (Prvostupanjski sud u Cluj-Napoci, Rumunjska) prihvatio je tu tužbu i na temelju članka 253. Građanskog zakonika [8] naložio društvu Russmedia da žaliteljica iz glavnog postupka isplati iznos od 7000 eura na ime naknade neimovinske štete koja joj je uzrokovana povredom njezina prava na osobnu sliku, čast i ugled, povredom njezina prava na privatni život kao i zbog nepoštovanja obrade osobnih podataka. Naime, taj je sud smatrao da se spornim oglasom krše obveze nametnute društvu Russmedia na temelju OUZP-a. Navedeni je sud smatrao da je zbog činjenice da je društvo Russmedia odobrilo objavu, a zatim širenje tog oglasa na internetu, došlo do teške povrede pravâ žaliteljice iz glavnog postupka.

23. Tribunalul Specializat Cluj (Specijalizirani sud u Cluju, Rumunjska) prihvatio je žalbu koju je podnijelo društvo Russmedia presudivši da tužba žaliteljice iz glavnog postupka nije osnovana zbog razloga što to društvo nije autor spornog oglasa. Taj je sud smatrao da društvo Russmedia pruža samo uslugu pohrane oglasa, pri čemu aktivno ne sudjeluje „u vezi sa sadržajem" tih oglasa, te da se u tim okolnostima primjenjuje oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Zakona br. 365/2002.

24. Naime, prema navodu žalbenog suda društvo Russmedia uklonilo je sporni oglas sa svoje internetske platforme za trgovanje manje od sat vremena nakon što ga je kontaktirala žaliteljica iz glavnog postupka. Taj je sud smatrao da je s obzirom na članak 11. stavak 3. i članak 14. stavka 1. točku (b) Zakona br. 365/2002 društvo Russmedia oslobođeno od odgovornosti za zatraženu štetu jer to društvo nije autor dotičnog oglasa i jer mu je onemogućilo pristup čim je saznalo za činjenicu da on može povrijediti prava žaliteljice iz glavnog postupka.

25. Što se tiče obveze voditelja obrade da prije objave oglasa provjeri ima li njegov autor pravo koristiti osobne podatke koji se u njemu nalaze, žalbeni sud ocijenio je potom da se primjenjuje članak 11. Metodoloških pravila za primjenu Zakona br. 365/2002 prema kojem davatelj usluga informacijskog društva nije obvezan nadzirati pohranjene informacije [9].

[8] Iako ta odredba nije reproducirana u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, njome se utvrđuju sredstva obrane za osobu čija su neimovinska prava povrijeđena ili ugrožena. Takva osoba može pred sudom zahtijevati, među ostalim, odštetu ili, ovisno o slučaju, novčanu naknadu za nanesenu joj štetu, ako se ta šteta može pripisati osobi koja je poduzela nedopuštene radnje.

[9] Metodološka pravila za primjenu Zakona br. 365/2002 odobrena su Hotărâreom Guvernului nr. 1.308/2002 (Odluka Vlade br. 1 308) i čine regulatorni upravni akt. Članak 11. stavak 1. te odluke predviđa da „[d]avatelji usluga informacijskog društva koji pružaju usluge predviđene člancima 12. do 15. [Zakona br. 365/2002] nisu dužni kontrolirati informacije koje prenose ili pohranjuju niti su dužni aktivno istraživati podatke koji se odnose na aktivnosti ili informacije koje se čine nezakonitima u sektoru usluga informacijskog društva koje pružaju".

26. Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev smatrao je da se društvu Russmedia ne može staviti na teret to da nije donijelo mjere kako bi spriječilo širenje spornog oglasa na internetu. Prema njegovu navodu, pružena usluga sastojala se od objave tog oglasa i mjere radi onemogućavanja pristupa javnosti tom oglasu donesene su čim je žaliteljica iz glavnog postupka upozorila društvo Russmedia. Slijedom navedenog, taj je sud smatrao da se u ovom slučaju primjenjuje Zakon br. 365/2002 kojim je to društvo oslobođeno od odgovornosti za neimovinsku štetu uzrokovanu sadržajem oglasa koje su korisnici objavili na stranici www.publi24.ro.

27. Žaliteljica iz glavnog postupka podnijela je žalbu protiv te odluke Curtei de Apel Cluj (Žalbeni sud u Cluju, Rumunjska), sudu koji je uputio zahtjev.

28. U okviru svoje žalbe žaliteljica iz glavnog postupka ističe, među ostalim, da Zakon br. 365/2002 nije lex specialis u odnosu na OUZP i da je stoga žalbeni sud morao ispitati odgovornost društva Russmedia s obzirom na odredbe te uredbe.

29. Nadalje, žaliteljica iz glavnog postupka navodi da uloga društva Russmedia nije bila ograničena na pružanje klijentima posebnog tehničkog sredstva za pristup poslužitelju za smještaj informacija. Ona smatra da je to društvo također imalo ulogu upravitelja time što intervenira na razini sadržaja oglasâ radi pravilnog upravljanja informacijom. Navedeno društvo, kao upravitelj predmetnom internetskom stranicom, pohranjuje i obrađuje sadržaj informacije. Obrada i pohrana podataka i njihovo stavljanje na raspolaganje javnosti u određenom obliku podrazumijeva kako analizu podataka i informacija sadržanih u oglasima tako i upravljanje njima, što je nužno kako bi se zajamčio jednostavan pristup javnosti i upućuje na izravno sudjelovanje tog društva. Slijedom toga, članak 14. Zakona br. 365/2002 nije primjenjiv u ovom slučaju. Žaliteljica iz glavnog postupka smatra, osim toga, da se oslobođenje od odgovornosti predviđeno tom odredbom ne primjenjuje ako je odgovornost utvrđena na temelju drugih regulatornih akata poput OUZP-a, što je prema njezinu mišljenju ovdje slučaj.

30. Sud koji je uputio zahtjev prihvatio je žalbu smatrajući da žalbeni sud nije ispitao primjenjivost odredaba OUZP-a u okolnostima konkretnog slučaja, ukinuo je presudu po žalbi i zadržao predmet radi donošenja nove presude o žalbi.

31. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da prema njegovu stajalištu ne postoji obveza operatora internetskih platformi za trgovanje da provode prethodnu provjeru oglasa koje su korisnici objavili. Ističe, međutim, da se prema presudi L'Oréal i dr.[10] samo operator internetske platforme za trgovanje koji nema aktivnu ulogu koja se sastoji od pružanja pomoći kako bi se optimiziralo predstavljanje prodajnih ponuda ili ih promicalo može pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Nadalje, u skladu s tom presudom[11], operator internetske platforme za trgovanje ne može se pozivati na to oslobođenje od odgovornosti ako je znao za činjenice ili okolnosti na temelju kojih bi gospodarski subjekt koji postupa s dužnom pažnjom trebao utvrditi nezakonitost prodajnih ponuda o kojima je riječ i u slučaju takvog saznanja nije žurno djelovao. U tom se smislu, na temelju presude Papasavvas[12], ni novinsko izdavačko društvo koje ima internetsku stranicu na kojoj se objavljuje elektronička verzija novina ne može pozivati na navedeno oslobođenje jer su njemu poznate objavljene informacije i ima nadzor nad njima.

[10] Presuda od 12. srpnja 2011., (C-324/09, u daljnjem tekstu: presuda L'Oréal i dr. , EU:C:2011:474, t. 116.).

[11] Vidjeti presudu L'Oréal i dr. (t. 124.).

[12] Presuda od 11. rujna 2014. (C-291/13, EU:C:2014:2209, t. 46.)

32. Sud koji je uputio zahtjev navodi da se u sudskoj praksi Suda upućuje samo na ponude objavljene na internetu čija je nezakonitost proizišla iz analize činjenica i okolnosti koje su izrijekom priopćene voditelju obrade nakon objave oglasa o kojemu je riječ. S druge strane, Sud nije nikada imao priliku razmotriti situaciju poput one na koju se ovaj predmet odnosi. Naime, osobitost glavnog postupka proizlazi iz činjenice da je sadržaj oglasa koji je objavio neidentificirani korisnik u trenutku pokretanja postupka pred sudom bio očito nezakonit i iznimno štetan za ispitanika. Stoga sud koji je uputio zahtjev smatra da obavijest voditelju obrade nije bila nužna za shvaćanje i analiziranje moguće nezakonitosti objavljene informacije.

33. Usto, sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost na činjenicu da iako je nakon obavijesti žaliteljice iz glavnog postupka bio obrisan sa stranice društva Russmedia na kojoj je prvotno bio objavljen, sporni oglas u cijelosti su preuzele brojne druge internetske stranice sa svim podacima i fotografijama žaliteljice iz glavnog postupka uz navođenje prvotnog izvora i bez mjera zaštite u vezi s osobnim podacima. Šteta je dakle postala trajna te još i dalje nastaje.

34. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da se seksualne usluge koje su navedene u spornom oglasu i koje žaliteljica iz glavnog postupka navodno nudi mogu povezati s teškim kaznenim djelima koja su kažnjiva Kaznenim zakonikom, poput podvođenja i trgovine ljudima.

35. Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost na činjenicu da se, s obzirom na opće uvjete korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje, društvo Russmedia ne čini kao običan pasivni korisnik podataka. Naime, iako to društvo ne traži pravo vlasništva nad dobivenim, objavljenim, učitanim ili poslanim sadržajem, ono ipak zadržava pravo korištenja sadržajem, uključujući njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u bilo kojem trenutku, čak i bez ikakvog valjanog razloga u tu svrhu.

36. U tim je okolnostima Curtea de Apel Cluj (Žalbeni sud u Cluju) odlukom od 15. lipnja 2023., koju je Sud zaprimio 3. kolovoza 2023., odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Primjenjuju li se članci 12. do 14. [Direktive 2000/31] i na davatelja informacijskih usluga smještaja informacija na poslužitelju koji korisnicima stavlja na raspolaganje stranicu na kojoj se mogu objavljivati besplatni ili plaćeni oglasi i koji tvrdi da je njegova uloga u objavi oglasa korisnika isključivo tehnička (stavljanje na raspolaganje platforme), ali koji u općim uvjetima korištenja stranice navodi da ne traži pravo vlasništva nad dobivenim, objavljenim, učitanim ili poslanim sadržajem, pri čemu ipak zadržava pravo korištenja sadržaja, što uključuje njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u bilo kojem trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog?

2. Je li, prema tumačenju članka 2. stavka 4., članka 4. točaka 7. i 11., članka 5. stavka 1. točke (f), članka 6. stavka 1. točke (a), članaka 7., 24. i 25. [OUZP-a] te članka 15. Direktive 2000/31, takav davatelj informacijskih usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji je voditelj obrade osobnih podataka, dužan prije objave nekog oglasa provjeriti jesu li osoba koja objavljuje oglas i vlasnik osobnih podataka na kojeg se odnosi oglas ista osoba?

3. Je li, prema tumačenju članka 2. stavka 4., članka 4. točaka 7. i 11., članka 5. stavka 1. točke (f), članka 6. stavka 1. točke (a), članaka 7., 24. i 25. [OUZP-a] te članka 15. Direktive 2000/31, takav davatelj informacijskih usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji je voditelj obrade osobnih podataka, dužan prethodno provjeriti sadržaj oglasa koje dostavljaju korisnici kako bi onemogućio oglase koji su eventualno nezakoniti ili koji mogu ugroziti privatni i obiteljski život neke osobe?

4. Je li, prema tumačenju članka 5. stavka 1. točaka (b) i (f) te članaka 24. i 25. [OUZP-a] i članka 15. Direktive 2000/31, takav davatelj informacijskih usluga smještaja informacija na poslužitelju, koji je voditelj obrade osobnih podataka, dužan primijeniti zaštitne mjere kojima se onemogućuju ili ograničavaju reprodukcija i redistribucija sadržaja oglasa koji su objavljeni njegovim posredstvom?”

37. Rumunjska vlada i Europska komisija podnijele su pisana očitovanja. Žaliteljica iz glavnog postupka i Komisija bile su zastupane na raspravi održanoj 2. srpnja 2024.

IV. Analiza

38. Prvim se pitanjem nastoji utvrditi može li se društvo Russmedia pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31, dok se drugo do četvrtog pitanja odnose na to je li to društvo prekršilo obveze koje bi imalo na temelju OUZP-a.

39. U prošlosti je Sud naveo da se člankom 14. stavkom 1. Direktive 2000/31, koji je predmet prvog pitanja, nastoje ograničiti slučajevi u kojima u skladu s nacionalnim pravom mjerodavnim u odnosnom području, može nastati odgovornost davatelja posredničkih usluga [13]. Mislim da se uzimajući u obzir razvoj prava Unije u tom području oslobođenje od odgovornosti predviđeno u toj odredbi primjenjuje također i kada nastane odgovornost davatelja usluga na temelju odredaba prava Unije ili nacionalnih odredaba o njegovu prenošenju [14].

40. Na temelju odluke kojom se upućuje prethodno pitanje može se naslutiti da u glavnom postupku odgovornost društva Russmedia može nastati zbog povrede OUZP-a [15]. U tim bi se okolnostima moglo činiti a priori poželjnim analizirati prije svega drugo do četvrtog pitanja kojima sud koji je uputio zahtjev nastoji utvrditi je li društvo Russmedia prekršilo obveze koje bi imalo na temelju OUZP-a. Međutim, radi jasnoće analize ispitat ću pitanja prema redoslijedu po kojemu su postavljena. Prvo ću problem istaknut u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje analizirati s aspekta Direktive 2000/31 kako bih potom prešao na ispitivanje tog problema s aspekta OUZP-a. Naposljetku, u zadnjem dijelu svoje analize ispitat ću međudjelovanja između te uredbe i te direktive.

[13] Vidjeti presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 107.).

[14] U pogledu odredaba o prenošenju prava Unije vidjeti Wilman, F., The Responsibility of Online Intermediaries for Illegal User Content in the EU and the US, Edward Elgar, Cheltenham – Northampton, 2020., str. 18., t. 2.18. Što se tiče prava Unije kao takvog vidjeti također uvodnu izjavu 17. Uredbe (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (SL 2022., L 277, str. 1.) (u daljnjem tekstu: Akt o digitalnim uslugama).

[15] Naime, prema navodima suda koji je uputio zahtjev nezakonitost djelovanja pripisanih društvu Russmedia proizišla je iz povrede OUZP-a. Isto tako, rasprava između stranaka pred drugostupanjskim sudom i sudom koji je uputio zahtjev odnosi se na pitanje može li se pozvati na članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 kako bi se davatelj usluga oslobodio svoje odgovornosti za povredu te uredbe. Vidjeti točku 28. ovog mišljenja.

41. Naime, sva se prethodna pitanja tiču osnovnijeg pitanja odnosa između odredaba Direktive 2000/31 i odredaba OUZP-a. Ispitat ću to pitanje nakon što identificiram relevantne odredbe tih dvaju akata prava Unije jer pravne kvalifikacije, ovisno o kategorijama koje su njima predviđene, predstavljaju bit četiriju prethodnih pitanja.

A. Prvo pitanje

42. Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev nastoji saznati treba li članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 tumačiti na način da se davatelj usluge informacijskog društva koja se sastoji od stavljanja korisnicima na raspolaganje internetske platforme za trgovanje na kojoj se oglasi mogu objavljivati besplatno ili uz naknadu može koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u toj odredbi i kada u općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje taj davatelj navede da iako ne traži pravo vlasništva nad tim sadržajem on ipak zadržava pravo korištenja dobivenog, objavljenog, učitanog ili poslanog sadržaja, uključujući njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u svakom trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog.

43. Analizirat ću, dakle, to pitanje (odjeljak 1.) kojim se, u biti, želi utvrditi može li se društvo Russmedia okvalificirati kao „posredni davatelj usluga” koji se može a priori pozvati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Budući da se čini da i sud koji je uputio zahtjev izražava dvojbe o pitanju jesu li uzimajući u obzir osobitost glavnog postupka ispunjeni uvjeti kojima je tom odredbom podvrgnuto oslobođenje od odgovornosti u konkretnom slučaju, ispitat ću i to pitanje radi iscrpnosti (odjeljak 2.).

1. O pojmu „posredni davatelj usluga”

a) Doseg pitanja i pretpostavke na kojima se ono temelji

44. Čini mi se važnim naglasiti i pretpostavku na kojoj prvo pitanje počiva i njegov doseg.

45. U tom pogledu, kao prvo i kao što sam to spomenuo [16], članci 12., 13. i 14. Direktive 2000/31 predviđaju iznimke od odgovornosti koje su primjenjive kada se usluge koje pruža davatelj usluga informacijskog društva odnose samo na prijenosnika informacija („mere conduit”), privremeni smještaj informacija (takozvani „caching”) i smještaj informacija na poslužitelju („hosting”).

46. Iako prvo pitanje upućuje na te tri odredbe, sud koji je uputio zahtjev daje naslutiti da društvo Russmedia pruža uslugu koja se sastoji od pohrane na poslužitelju onih informacija koje korisnici dostavljaju. Usto, čini se da je člankom 14. Zakona br. 365/2002, o čijoj se primjenjivosti raspravljalo pred nacionalnim sudovima [17], prenesen članak 14. Direktive 2000/31 koji se tiče usluge smještaja informacija na poslužitelju. Smatram, dakle, da se prvo pitanje odnosi na tu odredbu prava Unije i da je radna pretpostavka suda koji je uputio zahtjev ta da usluga koju društvo Russmedia pruža čini uslugu informacijskog društva i u načelu se sastoji od smještaja na poslužitelju onih informacija koje dostavljaju korisnici njegove internetske platforme za trgovanje.

[16] Vidjeti točku 5. ovog mišljenja.

[17] Vidjeti točku 29. ovog mišljenja.

47. Kao drugo, što se tiče dosega prvog pitanja, njegova oprezna formulacija daje naslutiti da se sud koji je uputio zahtjev ne izjašnjava o ulozi koju društvo Russmedia ima u pružanju svoje usluge smještaja informacija na poslužitelju. Naime, iz tog pitanja slijedi da utvrđenje prema kojem je uloga društva Russmedia isključivo tehnička proizlazi iz tvrdnji koje je to društvo iznijelo [18]. Iako se ne čini da sud koji je uputio zahtjev dovodi u pitanje tu tvrdnju, ipak ću je razmotriti jer žaliteljica iz glavnog postupka oštro osporava njezinu osnovanost [19].

48. Naposljetku i kao treće, sud koji je uputio zahtjev navodi da se ne čini da je društvo Russmedia „običan pasivni korisnik podataka (posredni davatelj usluga) jer iako [to društvo] ne traži pravo vlasništva na nad dobivenim, objavljenim, učitanim ili poslanim sadržajem, ono ipak zadržava pravo korištenja [tog] sadržaja". Način na koji je prvo pitanje sročeno odražava tu zabrinutost suda koji je uputio zahtjev. Naime, tim se pitanjem želi doznati može li se na „davatelja usluga […] koji korisnicima stavlja na raspolaganje [internetsku platformu za trgovanje], ali koji u općim uvjetima korištenja stranice navede [da] zadržava pravo koristiti sadržaj" primijeniti oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

49. U okviru navoda koji su u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje izneseni o isključivo tehničkoj ili pasivnoj naravi aktivnosti društva Russmedia upućuje se na sudsku praksu Suda prema kojoj se oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 odnosi samo na slučaj u kojem je ponašanje davatelja usluga ograničeno na ponašanje „posrednog davatelja usluga" u smislu koji je zakonodavac htio u okviru odjeljka 4. poglavlja II. te direktive. Naime, u tom pogledu iz uvodne izjave 42. navedene direktive proizlazi da se iznimke od odgovornosti utvrđene u toj direktivi odnose jedino na slučajeve u kojima je aktivnost davatelja usluga informacijskog društva samo tehničke, automatske i pasivne naravi, što podrazumijeva da taj davatelj usluga nije upoznat niti s informacijama koje se prenose ili pohranjuju niti ima kontrolu nad njima [20]. Prvo pitanje valja analizirati s obzirom na tu sudsku praksu.

b) Uloga koju ima operator internetske platforme za trgovanje

50. Iako sud koji je uputio zahtjev ne pruža podrobne informacije o funkcioniranju internetske platforme za trgovanje društva Russmedia, čini se da to društvo određuje raspored oglasa i objavljuje ih besplatno ili uz naknadu na svojoj internetskoj platformi za trgovanje na kojoj se oglasi razvrstavaju u različite kategorije koje korisnici oglašivači odaberu i na kojem drugi korisnici mogu obavljati pretraživanja uz pomoć jednostavnog pretraživača i rasporediti rezultate. Kako bi mogao objaviti oglas na internetu, korisnik oglašivač mora se registrirati pri društvu Russmedia. Njegov identitet ne kontrolira se niti u trenutku njegova registriranja niti u trenutku objave oglasa. To je prikaz funkcioniranja te internetske platforme za trgovanje koji proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, pisanih očitovanja stranaka i očitovanja iznesenih na raspravi kao i mojeg vlastitog istraživanja. Na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri točnost tih opažanja prije nego što donese svoju odluku u glavnom postupku.

[18] Društvo Russmedia tako je navelo da je „njegova uloga u objavi oglasa korisnika isključivo tehnička (stavljanje na raspolaganje platforme)".

[19] Vidjeti točku 29. ovog mišljenja.

[20] Vidjeti presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 112. i 113.).

51. U predmetu koji uključuje operatora internetske platforme za trgovanje Sud je pojasnio da radi provjere može li se taj operator osloboditi odgovornosti na temelju članka 14. Direktive 2000/31, valja ispitati pruža li on samo neutralno svoju uslugu na način da isključivo tehnički i automatski postupa s podacima dobivenima od svojih klijenata ili ima aktivnu ulogu na temelju koje može steći znanje ili nadzor nad tim podacima [21].

52. U tom je pogledu Sud presudio da puka činjenica da operator internetske platforme za trgovanje pohranjuje na svojem poslužitelju prodajne ponude, utvrđuje modalitete svoje usluge, prima naknadu za nju i daje opće podatke svojim klijentima ne može dovesti do toga da ga se liši odstupanja u području odgovornosti predviđenih Direktivom 2000/31 [22].

53. Nadalje, što se tiče jednog od uvjeta kojemu članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 podvrgava oslobođenje od odgovornosti posrednog davatelja usluga, a na koje ću se kasnije vratiti [23], Sud je utvrdio da okolnost da operator platforme za dijeljenje sadržaja putem interneta provodi automatsko indeksiranje sadržaja učitanog na tu platformu, da navedena platforma sadržava funkciju za pretraživanje i da predlaže videozapise ovisno o profilu ili sklonostima korisnika ne može biti dostatna za donošenje zaključka da taj uvjet nije ispunjen [24]. A fortiori, niti ta okolnost ne može lišiti takvog operatora mogućnosti da se poziva na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u toj odredbi. Naime, pitanje jesu li ispunjeni uvjeti kojima članak 14. stavak 1. točke (a) i (b) te direktive podvrgavaju oslobođenje od odgovornosti postavlja se samo ako se dotičnog davatelja usluga može okvalificirati kao „davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju koji preuzima neutralnu ulogu" u pogledu informacija koje pohranjuje i koji se može a priori pozivati na to oslobođenje.

54. Na prvi se pogled čini, dakle, da društvo Russmedia ima neutralnu ulogu u pogledu informacija koje se pohranjuju na zahtjev korisnikâ oglašivačâ i da se ono može pozivati na oslobođenje predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Sada valja ukloniti dvojbe suda koji je uputio zahtjev, a koje se odražavaju u načinu na koji je sročeno prvo pitanje kojim se, u biti, nastoji utvrditi treba li prilikom utvrđivanja primjenjivosti tog oslobođenja pripisati odlučujuću ulogu općim uvjetima korištenja internetskom platformom za trgovanje ili radnjama koje njegov operator stvarno poduzme.

c) Relevantnost općih uvjeta korištenja

55. Podsjećam na to da u skladu s općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje društvo Russmedia zadržava, bez polaganja prava na vlasništvo tog sadržaja, pravo korištenja dobivenog, objavljenog, učitanog ili poslanog sadržaja, uključujući njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u svakom trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog.

[21] Vidjeti presudu L'Oréal i dr. (t. 113.).

[22] Vidjeti presudu L'Oréal i dr. (t. 115.).

[23] Tom je odredbom predviđeno, u biti, da takav davatelj usluga ne može imati saznanja o nezakonitoj aktivnosti ili informaciji. Vidjeti t. 68. ovog mišljenja.

[24] Vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2021., YouTube i Cyando (C-682/18 i C-683/18, u daljnjem tekstu: presuda YouTube i Cyando, EU:C:2021:503, t. 114.).

56. Na početku primjećujem da se glavni postupak ne odnosi na štetu uzrokovanu žaliteljici iz glavnog postupka intervencijom društva Russmedia u sporni oglas koji je bio dostupan na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje. U ovom se slučaju ne radi, dakle, o situaciji u kojoj bi šteta proizišla iz sadržaja koji dostavi korisnik internetske platforme za trgovanje i koji operator te platforme za trgovanje izmijeni ili kojim on manipulira.

57. Nakon što je to utvrđeno valja primijetiti da se s obzirom na opće uvjete korištenja internetskom platformom za trgovanje ne čini da društvo Russmedia ima ikakvu obvezu prema korisnicima oglašivačima glede izrade ili predstavljanja sadržaja oglasa pohranjenih na njihov zahtjev. S druge strane, to si društvo pridržava pravo korištenja tih informacija, a da za to ni ne treba imati razlog.

58. U tom pogledu, iako opći uvjeti korištenja internetskom platformom za trgovanje mogu odrediti funkcioniranje usluge informacijskog društva i omogućiti da se shvati uloga koju ima njezin davatelj, ugovorne prilagodbe prema kojima taj davatelj usluga može poduzeti radnju u pogledu pohranjenih informacija, a da nije obvezan to učiniti, ne mogu same po sebi biti odlučujuće kada se postavi pitanje je li uloga navedenog davatelja usluge neutralna. Naime, u svojoj sudskoj praksi Sud skreće pozornost na stvarno sudjelovanje davatelja usluge informacijskog društva u izradi i predstavljanju informacija koje dostave korisnici usluge. S druge strane, prilikom ispitivanja primjenjivosti oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 valja zanemariti radnje koje je davatelj usluga ovlašten poduzeti na temelju općih uvjeta korištenja svoje platforme, ali koje ne provodi u praksi. Drugim riječima, u okviru tog ispitivanja valja uzeti u obzir radnje koje je davatelj takve usluge stvarno poduzeo.

59. Konkretnije, Sud je smatrao da kada operator internetske platforme za trgovanje pruži pomoć koja uključuje posebice optimizaciju predstavljanja predmetnih ponuda za prodaju ili njihovu promidžbu, valja zaključiti da on ne zauzima neutralan položaj između odnosnog klijenta prodavatelja i potencijalnih kupaca, nego ima aktivnu ulogu na temelju koje može steći znanje ili nadzor nad podacima u svezi s tim ponudama za prodaju [25]. Isto tako, Sud je presudio, u biti, da se novinsko izdavačko društvo ne može pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 u pogledu informacija sadržanih u elektroničkom izdanju tiskane verzije koje to društvo objavljuje jer ono, u načelu, poznaje informacije koje objavljuje i ima nadzor nad njima [26].

60. Ukratko, u odlomcima iz sudske prakse koje sam upravo spomenuo načini na koje je internetska platforma za trgovanje funkcionirala uključivali su ex ante znanje i nadzor u pogledu pohranjenih informacija. S druge strane, kao što je to Komisija primijetila na raspravi, u ovom slučaju ništa ne upućuje na to da društvo Russmedia intervenira u izradu, optimizaciju i predstavljanje oglasa ili da ono nadzire njihov pojedinačni sadržaj prije njihova objavljivanja. Nadzor koji je to društvo moglo provoditi na temelju općih uvjeta korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje jest samo potencijalan i *ex post*. Razvidno je, osim toga, da društvo Russmedia nije imalo saznanja o pohranjenim informacijama koja mogu opravdati da se to društvo isključi iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

[25] Presuda L'Oréal i dr. (t. 116.)

[26] Presuda od 11. rujna 2014., Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209, t. 45.)

61. Usto, kao što to Komisija primjećuje, opći uvjeti korištenja platforme slični općim uvjetima korištenja društva Russmedia nisu neuobičajeni za posredničke usluge [27]. Mora se primijetiti u tom pogledu da okolnost da si posredni davatelj usluga pridržava pravo korištenja informacija koje dostave korisnici njegove usluge spada u važnu ulogu koju imaju posredni davatelji usluga u borbi protiv nezakonitog sadržaja na internetu.

62. Naime, kako bi ispunio uvjete kojima je podvrgnuto oslobođenje posrednog davatelja usluga od odgovornosti i koji su predviđeni u članku 14. stavku 1. točkama (a) i (b) Direktive 2000/31, posredni davatelj usluga mora reagirati i ukloniti taj sadržaj ili mu onemogućiti pristup čim se otkrije nezakonit sadržaj. Taj si davatelj usluga može, osobito radi dokazivanja svoje sposobnosti da poduzme takvu radnju, pridržati pravo brisanja navedenog sadržaja u svakom trenutku.

63. U tim se okolnostima činjenicom da si u općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje društvo Russmedia pridržava pravo korištenja sadržaja pohranjenih na zahtjev korisnikâ svoje usluge ne može isključiti to društvo iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

d) Međuzaključak

64. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, predlažem na prvo pitanje odgovoriti tako da članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 treba tumačiti na način da se davatelj usluge informacijskog društva, koja se sastoji od stavljanja korisnicima na raspolaganje internetske platforme za trgovanje na kojoj se oglasi objavljuju besplatno ili uz naknadu, može koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u toj odredbi i kada u općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje navede da iako ne traži pravo vlasništva nad tim sadržajem, on ipak zadržava pravo korištenja dobivenog, objavljenog, učitanog ili poslanog sadržaja, uključujući njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u svakom trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog, pod uvjetom da taj davatelj usluge ne poduzme mjere zbog kojih gubi svojstvo neutralnog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju.

65. Radi potpunosti valja ispitati jesu li, uzimajući u obzir osobitost glavnog postupka, u konkretnom slučaju ispunjeni uvjeti kojima je to oslobođenje podvrgnuto.

2. O uvjetima kojima je podvrgnuto oslobođenje od odgovornosti posrednog davatelja usluga

66. Sud koji je uputio zahtjev ističe osobitosti ovog predmeta koje su, čini se, povezane s uvjetima kojima je na temelju članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31 podvrgnuto oslobođenje od odgovornosti za pohranjene informacije. Naime, sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost Suda na očitu nezakonitost i duboku štetnost spornog oglasa kao i na dostupnost tog oglasa na brojnim drugim internetskim stranicama koje su ga preuzele.

[27] Primjera radi i kao što je to Komisija primijetila na raspravi, slična odredba nalazila se u općim uvjetima korištenja platforme za dijeljenje videozapisa o kojima je riječ u presudi YouTube i Cyando (t. 30.). Nadalje, Komisija je u svojim pisanim očitovanjima navela da se opći uvjeti korištenja internetskom platformom za trgovanje društva Russmedia ne čine bitno različitima od općih uvjeta korištenja operatora platforme o kojima je bila riječ u presudi L'Oréal i dr.

a) Očita nezakonitost pohranjenih informacija

1) Prepoznavanje očito nezakonitog sadržaja

67. Sud koji je uputio zahtjev primjećuje da se radi omogućavanja društvu Russmedia da prepozna i analizira moguću nezakonitost objavljene informacije to društvo nije moralo nužno obavijestiti o nezakonitom sadržaju. Naime, taj sud smatra da je sadržaj spornog oglasa očito nezakonit i duboko štetan za žaliteljicu iz glavnog postupka. Čini se da sud koji je uputio zahtjev polazi, dakle, od pretpostavke da je zbog te jasne nezakonitosti društvo Russmedia moralo znati za taj oglas i njegov nezakonit sadržaj. Stoga, kako bi se moglo koristiti oslobođenjem od odgovornosti, društvo Russmedia je moralo – žurno i bez čekanja na zahtjev u tu svrhu – ukloniti navedeni oglas ili mu onemogućiti pristup, u skladu s člankom 14. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2000/31.

68. Cilj je članka 14. stavka 1. točke (b) Direktive 2000/31 osloboditi davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju od odgovornosti za pohranjene informacije kada nema saznanja o nezakonitoj aktivnosti ili informaciji. Kada se, kao u ovom slučaju, davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju pozvalo na odgovornost u okviru tužbe za naknadu štete, stroži uvjet za oslobođenje od odgovornosti postaje primjenjiv. U takvom je slučaju davatelj usluga isključen iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. te direktive kada je saznao za činjenice ili okolnosti na temelju kojih bi pažljiv gospodarski subjekt trebao utvrditi predmetnu nezakonitost i nije djelovao u skladu s člankom 14. stavkom 1. točkom (b) navedene direktive [28]. Naime, kao što to zahtijeva Direktiva 2000/31, nezakonitost aktivnosti ili informacije mora biti „vidljiva” ili, drugim riječima, lako utvrdiva [29].

69. Međutim, davatelj usluge može izgubiti pravo na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 samo pod uvjetom da je stvarno saznao za činjenice ili okolnosti na temelju kojih pažljiv gospodarski subjekt može objektivno utvrditi nezakonitost aktivnosti ili informacije. Naime, neovisno o pitanju radi li se o tužbi za naknadu štete, nije dovoljno da je pružatelj usluge općenito svjestan činjenice da se njegova usluga koristi i za dijeljenje nezakonitih sadržaja. Davatelj usluge mora znati za činjenice ili okolnosti koje se odnose na konkretne nezakonite aktivnosti i informacije [30].

70. Uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (a) Direktive 2000/31 nije, dakle, ispunjen kada na osnovi informacija kojima raspolaže davatelj usluga utvrdi ili zanemari nezakonitost pohranjenih podataka ili pogriješi u vezi sa zakonitošću tih podataka. Naime, dok se nezakonitost informacije ili aktivnosti mora objektivno ocijeniti prema kriteriju pažljivog gospodarskog subjekta, poznavanje činjenica koje upućuju na tu nezakonitost u načelu se ocjenjuje uzimajući u obzir informacije koje su stvarno dostupne dotičnom davatelju usluga.

71. U tim se okolnostima ne može pretpostaviti da operator internetske platforme za trgovanje zna za sadržaj svakog nezakonitog i štetnog oglasa. Nadalje, uvođenje takve pretpostavke svelo bi se na obvezivanje tog operatora da aktivno prati sve podatke svakog od svojih korisnika oglašivača kako bi prepoznao oglase koji su očito nezakoniti i štetni. Čini mi se da se takva obveza praćenja teško može pomiriti s logikom Direktive 2000/31.

[28] Vidjeti u tom smislu presudu L’Oréal i dr. (t. 122.) i presudu YouTube i Cyando (t. 115.).

[29] Vidjeti u tom smislu presudu YouTube i Cyando (t. 113.).

[30] Vidjeti u tom smislu presudu YouTube i Cyando (t. 111. i 112.).

72. Naime, takva obveza praćenja, uvedena „na mala vrata”, bila bi nespojiva s člankom 15. stavkom 1. Direktive 2000/31 koji predviđa da davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju države članice ne mogu uvesti opću obvezu da prate informacije koje pohranjuju niti opću obvezu da aktivno traže činjenice ili okolnosti koje bi upućivale na protuzakonite aktivnosti. Tako davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju ne može na temelju nacionalnih mjera biti dužan općenito pratiti informacije koje pohranjuje [31].

73. Stoga se za uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (a) Direktive 2000/31 ne može smatrati da nije ispunjen zbog toga što je oglas objavljen na internetskoj platformi za trgovanje očito nezakonit i duboko štetan za osobu na koju se taj oglas odnosi. Radi potpunosti, dodajem da se Direktivom 2000/31 ne zanemaruje situacija u kojoj davatelj usluge smještaja informacija na poslužitelju usvoji ekonomski ili organizacijski model koji potiče ili promiče širenje nezakonitih sadržaja.

2) Platforma uključena u nezakonite aktivnosti

74. Valja istaknuti da je u uvodnoj izjavi 44. Direktive 2000/31 navedeno da davatelj usluga koji namjerno surađuje s jednim od korisnika svoje usluge radi poduzimanja nezakonitih radnji izlazi iz okvira aktivnosti „samo prijenosnik informacija” ili „privremeni smještaj informacija” iz članaka 12. i 13. te direktive. Stoga se taj davatelj usluga ne može koristiti odstupanjima u području odgovornosti predviđenima za tu vrstu aktivnosti. Iako u toj uvodnoj izjavi nije spomenuta aktivnost smještaja informacija na poslužitelju iz članka 14. navedene direktive, nema nikakva razloga da se isto rasuđivanje ne primijeni na tu aktivnost. Naime, u presudi YouTube i Cyando [32] Sud je presudio da se operator internetske platforme koji osim pukog stavljanja na raspolaganje platforme pridonosi davanju pristupa javnosti sadržajima povredom autorskog prava ne može smatrati neutralnim davateljem usluga smještaja informacija na poslužitelju koji se može koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u članku 14. stavku 1. te direktive.

75. U toj se presudi, radi određivanja je li operator dao javnosti takav pristup, Sud, čini se, neizravno oslonio na svoju analizu o pojmu „radnja priopćavanja” u smislu Direktive 2001/29/EZ [33]. U skladu s tom analizom, nadahnutom njegovom presudom koja se odnosila na platformu za dijeljenje The Pirate Bay [34], operator daje takav pristup kada sudjeluje u nezakonitom priopćavanju zaštićenih sadržaja koje izvršavaju korisnici njegove platforme, uz potpunu spoznaju o posljedicama njegova postupanja s ciljem davanja pristupa takvim sadržajima drugim korisnicima interneta. Sud smatra da radi utvrđivanja je li o tome riječ u ovom slučaju valja voditi računa o svim elementima koji obilježavaju predmetnu situaciju i koji izravno ili neizravno omogućuju izvođenje zaključaka o tome je li sudjelovanje operatora u nezakonitom priopćavanju navedenih sadržaja namjerno.

76. Ako se taj pristup primijeni na okolnosti konkretnog slučaja, to bi značilo da operator internetske platforme za trgovanje koji je usvojio gospodarski i/ili organizacijski model koji potiče korisnike njegove platforme da šire očito nezakonite i duboko štetne sadržaje ili koji promiče ili olakšava neograničeno i kontrolirano širenje takvih sadržaja gubi svojstvo neutralnog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju u smislu članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31. Međutim, ništa ne upućuje na to da je društvo Russmedia usvojilo takav model.

[31] Vidjeti u tom smislu presudu od 3. listopada 2019., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, t. 42.).

[32] Točka 108. ove presude.

[33] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL 2001., L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.)

[34] Vidjeti presudu od 14. lipnja 2017., Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, t. 36., 45. i 48.).

3) Razvoj prava Unije u području moderiranja sadržaja dostupnih na internetu

77. Moglo bi se tvrditi da se razmatranje prema kojem Direktiva 2000/31, u načelu i podložno iznimnim okolnostima [35], ne obvezuje davatelje usluga smještaja informacija na poslužitelju da otkriju svaki očito nezakonit i duboko štetan sadržaj može činiti nezadovoljavajućim, uzimajući u obzir rizike koje širenje takvog sadržaja može stvoriti u pogledu prava njihovih korisnika i trećih osoba.

78. Međutim, kao što sam to primijetio u drugom kontekstu [36], Direktiva 2000/31 rezultat je svojeg vremena i zakonodavac Unije htio je uspostaviti osnovni sustav kojim se posebno štiti slobodno kretanje usluga informacijskog društva. Stoga ta direktiva samo određuje obveze obavještavanja svakom davatelju usluga informacijskog društva [37], a da ne pravi razliku među različitim kategorijama usluga smještaja informacija na poslužitelju. Naime, navedena direktiva počiva na logici prema kojoj u granicama koje ona utvrđuje države članice uvode obveze koje pružatelji usluga s poslovnim nastanom na njihovim državnim područjima moraju poštovati. Konkretno, manevarski prostor država članica ograničen je zabranom koja im je određena u pogledu nametanja opće obveze praćenja predviđene u članku 15. te direktive.

79. Osnovni sustav uveden Direktivom 2000/31 postupno se dopunjavao sektorskim aktima koji zahtijevaju uspostavu odgovarajućih mjera za zaštitu određenih kategorija korisnika od posebnih sadržaja, poput terorističkih sadržaja ili sadržaja s dječjom pornografijom [38].

80. Nedavno je zakonodavac Unije u velikoj mjeri izmijenio pravni okvir primjenjiv na internetske platforme. Naime, na temelju Akta o digitalnim uslugama obveze platformi razlikuju se ovisno o određenim kriterijima i njime se u određenoj mjeri također uređuje pitanje moderiranja nezakonitih sadržaja [39]. Međutim, na ovaj se predmet ne odnosi taj novi pravni okvir i Sud ne bi trebao prema mojem mišljenju uvoditi u okviru sudske prakse obvezu koja ne samo da nije predviđena samo Direktivom 2000/31 primjenjivom na činjenice u glavnom postupku, nego usto i proturječi njezinu članku 15.

b) Redistribucija sadržaja objavljenih oglasa

81. Drugi aspekt na koji sud koji je uputio zahtjev skreće pozornost Suda tiče se okolnosti da iako je društvo Russmedia uklonilo sporni oglas sa svoje internetske platforme za trgovanje povodom zahtjeva žaliteljice iz glavnog postupka, taj je oglas i dalje dostupan na brojnim drugim internetskim stranicama koje su ga preuzele s internetske platforme za trgovanje društva Russmedia uz navođenje prvotnog izvora. Sud koji je uputio zahtjev ne postavlja izravno pitanje u vezi s tom okolnošću s aspekta Direktive 2000/31. S druge strane, taj sud upućuje na tu okolnost u okviru svojeg četvrtog pitanja koje se odnosi na mjere koje se zahtijevaju OUZP-om kako bi se osigurala sigurnost obrade osobnih podataka. Međutim, na raspravi su stranke u odgovoru na pitanja Suda raspravljale o istoj okolnosti u okviru uvjeta za oslobođenje od odgovornosti

35 Vidjeti točku 76. ovog mišljenja.

36 Vidjeti u tom smislu moje mišljenje u predmetima Airbnb Ireland i dr. (C-662/22 do C-667/22, EU:C:2024:18, t. 4. i 5.).

37 Vidjeti članke 5. do 7. i 10. Direktive 2000/31.

38 Primjera radi vidjeti članak 5. Uredbe (EU) 2021/784 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o borbi protiv širenja terorističkog sadržaja na internetu (SL 2021., L 172, str. 79.) i članak 29.b Direktive 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama) ((SL 2010., L 95, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 160.), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2018/1808 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. (SL 2018., L 303, str. 69.)).

39 Vidjeti članak 35. stavak 1. Akta o digitalnim uslugama.

predviđenog u članku 14. stavku 1. točki (b) te direktive. S obzirom na ta razmatranja i kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao koristan odgovor analizirat ću pitanje je li ispunjen uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive 2000/31, kada nakon saznanja za činjenice ili okolnosti na temelju kojih se lako može utvrditi nezakonitost pohranjene informacije davatelj usluga pohrane informacija na poslužitelju žurno ukloni tu informaciju sa svoje internetske stranice, ali je ona i dalje dostupna na drugim internetskim stranicama koje su je preuzele sa stranice tog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju.

82. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ne navodi je li društvo Russmedia redistribuiralo sporni oglas operatorima drugih internetskih stranica ili su ga one umnožile, a da društvo Russmedia nije o tome imalo saznanja. O tom se pitanju raspravljalo na raspravi. Radi davanja korisnog odgovora sudu koji je uputio zahtjev ispitat ću ta dva slučaja.

1) Preuzimanje spornog oglasa od strane partnera

83. Komisija je na raspravi aludirala na situaciju u kojoj u skladu s općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje društvo Russmedia šalje svojim partnerima s kojima je ugovorno vezano i koji su navedeni na njegovoj internetskoj stranici i, dakle, poznati korisnicima oglašivačima, oglase koji su objavljeni na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje.

84. Postavlja se pitanje sastoji li se u takvom slučaju usluga koju pruža operator internetske platforme za trgovanje od neutralnog smještaja na poslužitelju onih informacija koje su pohranjene na zahtjev korisnika njegove usluge. Naime, ne smije se zanemariti okolnost da se članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 primjenjuje samo ako davatelj usluga pruža takvu uslugu.

85. U tom pogledu primjećujem da kada operator internetske platforme za trgovanje na individualizirani i/ili ljudski potpomognut način šalje svojim partnerima informacije koje je dostavio korisnik njegove usluge, kako bi ih ti partneri objavili na drugim internetskim stranicama, njegova uloga sliči ulozi promicatelja tih informacija. U takvom slučaju izražavam dvojbu glede činjenice da je usluga tog operatora u cijelosti obuhvaćena člankom 14. stavkom 1. Direktive 2000/31. S druge strane, kada informacije pohranjene na zahtjev korisnika preuzmu operatori drugih internetskih stranica i kada je uloga navedenog operatora u tom prenošenju samo tehnička i automatizirana, moglo bi se zaključiti da je ta odredba u potpunosti primjenjiva na njega.

86. S obzirom na to, odluka kojom se upućuje prethodno pitanje ne sadržava činjenične elemente na temelju kojih se može utvrditi koji od tih dvaju slučajeva odgovara situaciji u glavnom postupku. Što je još važnije, pitanje je li ispunjen uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (b) direktive 2000/31 postavlja se samo ako se društvo Russmedia može okvalificirati kao „davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju" u smislu te odredbe. Analizirat ću, stoga, uvjet utvrđen u članku 14. stavku 1. točki (b) te direktive polazeći od pretpostavke da je društvo Russmedia davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju u smislu te odredbe i da su partneri tog društva preuzeli sporni oglas pod uvjetima koje je Komisija spomenula na raspravi [40].

87. U tom pogledu, s tekstualnog aspekta, članak 14. stavak 1. točka (b) Direktive 2000/31 predviđa da radi korištenja oslobođenjem od odgovornosti davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju mora žurno djelovati kako bi uklonio protuzakonite informacije ili onemogućio pristup tim informacijama. Tako se ta odredba ne ograničava na to da davatelj usluga smještaja

[40] Vidjeti točku 83. ovog mišljenja.

informacija na poslužitelju mora ukloniti nezakonitu informaciju ili onemogućiti pristup toj informaciji. Naime, zakonodavac je odabrao otvorenu formulaciju prema kojoj, u biti, davatelj usluga mora žurno okončati nezakonitu aktivnost koja se obavlja preko njegove usluge ili na njoj.

88. Doduše, način na koji je taj uvjet sročen mogao bi se shvatiti u tom smislu da zakonodavac Unije nije namjeravao odrediti konkretne rezultate koje treba postići, nego samo da se uloži napor u tom pogledu. Međutim, otvorena formulacija članka 14. stavka 1. točke (b) Direktive 2000/31 također ostavlja davatelju usluga određeni manevarski prostor („ukloni[ti] te informacije ili onemogući[ti] pristup informacijama") što mu omogućava do donese prikladnu, proporcionalnu i djelotvornu mjeru. Takvo tumačenje te odredbe nameće se s obzirom na više uvodnih izjava te direktive.

89. Naime, u uvodnoj izjavi 46. Direktive 2000/31 navedeno je da se uklanjanje informacija mora odvijati u skladu s „postup[cima] utvrđen[ima] u tu svrhu na nacionalnoj razini" i da ta direktiva „ne utječe na mogućnost država članica da utvrde posebne zahtjeve koji se moraju žurno ispuniti prije uklanjanja ili onemogućavanja informacija". Međutim, ništa ne upućuje na to da su takvi postupci i zahtjevi bili utvrđeni mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom.

90. U svakom slučaju, u uvodnoj izjavi 41. Direktive 2000/31 navedeno je da ona uspostavlja ravnotežu između različitih interesa i utvrđuje načela na kojima se mogu temeljiti sporazumi i standardi u predmetnoj djelatnosti. Što se konkretnije tiče uvjeta predviđenog u članku 14. stavku 1. točki (b) te direktive, u njezinoj uvodnoj izjavi 46. navedeno je da davatelj usluga mora ukloniti informacije ili onemogućiti pristup tim informacijama uz uvažavanje načela slobode izražavanja. Sud je u tom pogledu pojasnio da je oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. navedene direktive izraz ravnoteže koja se njome nastoji uspostaviti između različitih postojećih interesa među kojima je i poštovanje slobode izražavanja, zajamčeno člankom 11. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) [41].

91. Iz toga zaključujem da kako bi se uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive smatrao ispunjenim, uklanjanje protuzakonite informacije mora se obaviti u skladu s nužnim usklađivanjem zahtjeva za zaštitu tih različitih prava i slobode i pravedne ravnoteže među njima.

92. U tom pogledu, s jedne strane, kao i poštovanje slobode izražavanja zajamčeno Poveljom i spomenuto u uvodnoj izjavi 46. Direktive 2000/31, poštovanje privatnog života također je zajamčeno Poveljom u njezinu članku 7. S druge strane, uzimajući u obzir nužnost uspostavljanja ravnoteže između različitih interesa, cilj koji se sastoji od djelotvorne zaštite ugleda i časti osobe ne može se postići prekomjernom obvezom koja se nameće davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju [42].

93. U tim okolnostima, kako bi se uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive 2000/31 smatrao ispunjenim uz poštovanje postojećih interesa, davatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju čija se usluga koristi radi redistribucije njegovim ugovornim partnerima informacija koje pohranjuje morao bi poduzeti razumne mjere kako bi osigurao da i njegovi partneri, ovisno o okolnostima, uklone taj sadržaj ili onemoguće pristup istomu. Primjerice, odredba u tu svrhu mogla bi se unijeti u ugovore sklopljene s tim partnerima.

[41] Vidjeti u tom smislu presudu YouTube i Cyando (t. 113.).

[42] Vidjeti u tom smislu presudu od 3. listopada 2019., Glawischnig-Piesczek (C-18/18, EU:C:2019:821, t. 44.).

2) Preuzimanje spornog oglasa od strane trećih osoba

94. Na raspravi se nije raspravljalo samo o slučaju u kojem oglas preuzmu partneri operatora internetske platforme za trgovanje, nego i o slučaju u kojem treće osobe preuzmu javno dostupan oglas bez znanja i privole tog operatora. Pitanje o kojemu se raspravljalo bilo je mora li uzimajući u obzir razmatranja iznesena u točki 91. ovog mišljenja operator internetske platforme za trgovanje poduzeti mjere prema trećim osobama kako bi ispunio uvjet predviđen u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive 2000/31. Na to pitanje valja odgovoriti niječno.

95. Naime, uvjet utvrđen u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive 2000/31 počiva na zamisli da davatelj usluge smještaja informacija na poslužitelju mora žurno poduzeti sve mjere kojima raspolaže kako bi okončao protuzakonitu aktivnost koja se obavlja preko njegove usluge ili na njoj. S druge strane, pitanje je li taj uvjet ispunjen ne može ovisiti o mjerama koje ne podliježu njegovoj kontroli.

96. Ne zadirući u dodatna opažanja koja sam upravo iznio o uvjetima kojima članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 podvrgava oslobođenje od odgovornosti posrednog davatelja usluga, ostajem pri svojem prijedlogu odgovora na prvo pitanje iznesenog u točki 64. ovog mišljenja.

B. Drugo do četvrtog pitanja

97. Svojim drugim do četvrtog pitanja sud koji je uputio zahtjev pita, u biti, treba li članak 5. stavak 1. točke (b) i (f), članak 6. stavak 1. točku (a) te članke 7., 24. i 25. OUZP-a tumačiti na način da je davatelj usluga informacijskog društva čija se aktivnost sastoji od smještaja na internetsku stranicu na poslužitelju, na zahtjev njegovih korisnika, besplatnih ili naplatnih oglasa, dužan prethodno provjeriti identitet oglašivača (drugo pitanje) i sadržaj objavljenih oglasa (treće pitanje) kao i poduzeti zaštitne mjere kako bi spriječio ili ograničio umnožavanje ili redistribuciju oglasa koji sadržavaju osobne podatke (četvrto pitanje).

98. Ta se pitanja odnose i na članak 2. stavak 4., članak 4. točke 7. i 11. OUZP-a kao i na članak 15. Direktive 2000/31. Međutim, radi davanja korisnog odgovora na ta pitanja dovoljno je protumačiti odredbe OUZP-a koje su spomenute u prethodnoj točki ovog mišljenja i kojima se utvrđuju obveze i odgovornosti dionika uključenog u obradu osobnih podataka.

99. Nadalje, radi davanja odgovora na ta pitanja valja uvodno odrediti u kojem je svojstvu takav davatelj usluga uključen u obradu osobnih podataka. U tom se pogledu drugo do četvrtog pitanja čine zasnovanima na pretpostavci prema kojoj je društvo Russmedia djelovalo u svojstvu „voditelja obrade” u smislu članka 4. točke 7. OUZP-a. Naime, ona se odnose na tu odredbu i upućuju na „davatelja usluga […] koji je voditelj obrade osobnih podataka”. Kao i Komisija, izražavam dvojbe u pogledu takve pravne kvalifikacije. Stoga, budući da ona može utjecati na odgovore na prethodna pitanja, razmotrit ću najprije pravnu kvalifikaciju operatora internetske platforme za trgovanje prema kategorijama predviđenima u OUZP-u (odjeljak 1.), a potom se vratiti na pitanje obveza i odgovornosti tog operatora (odjeljak 2.).

1. Pravne kvalifikacije

a) Dionici u obradi osobnih podataka

100. Člankom 4. točkom 7. OUZP-a definiran je pojam „voditelja obrade” na način da se odnosi na osobu koja sama ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka. U toj je uredbi spomenut drugi dionik uključen u obradu podataka, to jest „izvršitelj obrade”. On je u članku 4. točki 8. navedene uredbe definiran kao osoba koja obrađuje osobne podatke u ime voditelja obrade.

101. Kvalifikacija dionika uključenog u obradu podataka prema kategorijama predviđenima u OUZP-u određuje obveze i odgovornosti tog dionika. Te obveze i odgovornosti utvrđene su odredbama na koje se odnosi drugo do četvrtog pitanja.

102. Naime, svaka obrada osobnih podataka mora biti usklađena s načelima obrade podataka utvrđenima u članku 5. stavku 1. OUZP-a i ispunjavati uvjete zakonitosti obrade navedene u njezinu članku 6. Voditelj obrade preuzima odgovornost za poštovanje tih načela [43] i kada obrada počiva na privoli, on mora biti u mogućnosti dokazati da je ispitanik dao svoju privolu za obradu podataka kao što se to zahtijeva člankom 7. stavkom 1. te uredbe. U istom smislu, članci 24. i 25. navedene uredbe predviđaju opće obveze voditelja obrade da provede odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurao da se obrada provodi u skladu s tom uredbom.

103. Osim toga, svojstvo u kojem djeluje dionik uključen u obradu određuje također opseg odgovornosti za povrede OUZP-a.

104. Naime, u skladu s člankom 82. stavkom 2. prvom rečenicom OUZP-a „[s]vaki voditelj obrade koji je uključen u obradu odgovoran je za štetu prouzročenu obradom kojom se krši [ta u]redba”. Voditelj obrade je voditelj ne samo svake obrade osobnih podataka koju on sâm provodi nego i onih koje provodi netko drugi u njegovo ime [44]. S druge strane, na temelju članka 82. stavka 2. druge rečenice navedene uredbe „[i]zvršitelj obrade je odgovoran za štetu prouzročenu obradom samo ako nije poštovao obveze iz [iste u]redbe koje su posebno namijenjene izvršiteljima obrade ili je djelovao izvan zakonitih uputa voditelja obrade ili protivno njima”.

b) Svrha i sredstva obrade

105. Kako bi se utvrdilo može li se subjekt uključen u obradu osobnih podataka smatrati voditeljem obrade u smislu članka 4. točke 7. OUZP-a, valja ispitati je li radi ostvarenja vlastitih ciljeva taj subjekt stvarno izvršavao utjecaj na utvrđivanje svrha i sredstava te obrade.

106. Svrha obrade tiče se pitanja zašto se podaci obrađuju [45]. U načelu, o tome odlučuje osoba koja je prouzročila obradu.

107. Obrisi pojma „sredstva” manje su jasni i moraju se odrediti u kontekstu razvoja gospodarskih i tehnoloških struktura u kojima se podaci obrađuju. Općenito, ako se svrha obrade tiče razloga zbog kojeg se podaci obrađuju, sredstva odgovaraju na pitanje kako će se taj cilj postići. Naime,

[43] Vidjeti članak 5. stavak 2. OUZP-a.

[44] Vidjeti presudu od 5. prosinca 2023., Nacionalinis visuomenės sveikatos centras (C-683/21, EU:C:2023:949, t. 36.).

[45] Vidjeti u tom smislu presudu od 11. siječnja 2024., État belge (Podaci koje obrađuje službeni list) (C-231/22, EU:C:2024:7, t. 31.).

određivanje sredstava sastoji se osobito od odlučivanja koji se podaci obrađuju [46], tko im može pristupiti i kako [47] te, u mjeri u kojoj se takvom odlukom mogu okončati postupci obrade, trajanje obrade. Donošenje odluka u pogledu alata ili fizičkih ili digitalnih nosača [48] uz pomoć kojih se podaci prikupljaju, prikazuju ili šire također doprinosi određivanju sredstava obrade.

108. Međutim, voditelj obrade nije dužan utvrditi svaki tehnički i organizacijski aspekt obrade. Odluka o povjeravanju obrade podataka izvršitelju obrade ne mora proizlaziti samo iz želje za radnim rasterećenjem voditelja obrade, nego i iz činjenice da on nema tehničkih znanja ili sredstava nužnih za organizaciju obrade. Takvo tumačenje, vođeno gospodarskom stvarnošću, potkrijepljeno je odredbama OUZP-a.

109. Naime, iako u skladu s člankom 28. stavkom 3. OUZP-a ugovor ili drugi pravni akt na temelju kojeg voditelj obrade povjerava obradu izvršitelju obrade mora definirati svrhu obrade, takva pravna osnova ne mora iscrpno odgovoriti na pitanje kako će se podaci obrađivati. Njome se mora utvrditi samo predmet i trajanje obrade, njezina priroda i svrha te vrsta osobnih podataka i kategorije ispitanika. Tako su, s jedne strane, voditelju obrade pridržana osjetljiva pitanja koja imaju temeljnu važnost za zakonitost obrade. S druge strane, iako izvršitelj obrade djeluje u ime voditelja obrade i slijedi njegove upute, on može, ili čak mora, odrediti tehničke i organizacijske mjere obrade, a da ne prekorači svoju ulogu izvršitelja obrade. Drugim riječima, određivanje nebitnih sredstava obrade nije dovoljno da se status voditelja obrade dodijeli osobi koja je uključena u obradu podataka.

110. Na temelju kriterija utvrđenih u točkama 106. do 109. ovog mišljenja sud koji je uputio zahtjev morat će odlučiti može li se društvo Russmedia smatrati voditeljem obrade. Tu ću problematiku razmotriti kako bi se nacionalnom sudu pružili elementi tumačenja iz prava Unije koji će mu biti korisni za rješavanje spora koji se pred njim vodi.

c) Operator internetske platforme za trgovanje i OUZP

111. Uvodno primjećujem da se obrada osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na internetskoj platformi za trgovanje mora razlikovati od obrade podataka korisnika oglašivača koji izrađuju račun pri operatoru te platforme za trgovanje kako bi objavljivali svoje oglase. Izrada takvog računa i druge radnje koje se odnose na podatke koje je dostavio korisnik oglašivač jesu postupci obrade za koje je taj operator odgovoran s obzirom na OUZP. U biti, operator odlučuje koji su podaci nužni za registriranje računa i prilikom uspostave tog postupka za registraciju korisnika oglašivača određuje svrhu njihove obrade.

112. U odluci kojom se upućuje prethodno pitanje ističe se pitanje izvršava li operator internetske platforme za trgovanje radi ostvarenja vlastitih ciljeva i utjecaj na utvrđivanje svrha i sredstava obrade osobnih podataka koji su možda sadržani u oglasima objavljenim na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje.

[46] Vidjeti presude od 5. lipnja 2018., Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (C-210/16, EU:C:2018:388, t. 37.), i od 5. prosinca 2023., Nacionalinis visuomenės sveikatos centras (C-683/21, EU:C:2023:949, t. 32.), koje daju naslutiti da je voditelj obrade osoba koja ima aktivnu ulogu u određivanju kruga osoba čiji će se podaci obrađivati i odlučuje koji će se podaci obrađivati.

[47] Vidjeti u tom smislu presudu od 11. siječnja 2024., État belge (Podaci koje obrađuje službeni list) (C-231/22, EU:C:2024:7, t. 33.), na temelju koje se može pomisliti da odabir komunikacijskih lanaca uz pomoć kojih treće osobe mogu izvršiti uvid u podatke znači zapravo određivanje sredstava obrade.

[48] Vidjeti u tom smislu presude od 29. srpnja 2019., Fashion ID (C-40/17, EU:C:2019:629, t. 77.), i od 11. siječnja 2024., État belge (Podaci koje obrađuje službeni list) (C-231/22, EU:C:2024:7, t. 33.).

113. Što se, u tom pogledu, tiče svrhe obrade podataka sadržanih u oglasu objavljenom na internetu, objavljivanje oglasa na internetskoj platformi za trgovanje općenito je namijenjeno promicanju u javnosti proizvoda ili usluge koje nudi korisnik oglašivač. Tu svrhu određuje, dakle, dotični korisnik oglašivač. S druge strane, čini se da operator te internetske platforme za trgovanje nema, radi ostvarenja vlastitih ciljeva, utjecaja na razlog zbog kojeg se ti oglasi objavljuju. Predmet kojim se bavimo savršen je primjer te osobitosti funkcioniranja internetske platforme za trgovanje. Naime, sporni oglas nije stavljen na internet radi promicanja usluge korisnika oglašivača, nego radi nanošenja štete žaliteljici iz glavnog postupka. Operator nije imao utjecaja na žaljenja vrijednu pobudu tvorca tog oglasa.

114. Što se tiče određivanja sredstava obrade, korisnik oglašivač izvršava utjecaj na odgovor na pitanje kako se podaci obrađuju. Naime, korisnik oglašivač odlučuje uključuju li se i, po potrebi, koji podaci u oglas. S druge strane, vrlo je vjerojatno da operator internetske platforme za trgovanje čak ni ne zna za činjenicu da oglas sadržava osobne podatke. Nadalje, iako je točno da taj operator određuje raspored oglasa te drugih tehničkih i organizacijskih aspekata funkcioniranja te internetske platforme za trgovanje, primjećujem, uzimajući u obzir opažanja koja sam iznio u točki 109. ovog mišljenja, da utjecaj navedenog operatora na određivanje nebitnih sredstava obrade ne podrazumijeva, međutim, da ga treba smatrati voditeljem obrade.

115. Tako se ne čini da operator internetske platforme za trgovanje, poput društva Russmedia, izvršava radi ostvarenja vlastitih ciljeva utjecaj na određivanje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka koji su možda sadržani u oglasima objavljenim na toj internetskoj platformi za trgovanje. Ako je taj operator uključen u obradu tih podataka, on djeluje u svojstvu izvršitelja obrade u ime korisnika oglašivača i pod njegovom odgovornošću. U tim se okolnostima korisnici usluge smještaja informacija na poslužitelju moraju okvalificirati kao „voditelji obrade” u smislu OUZP-a [49].

116. S obzirom na osobitost ovog predmeta, valja dodatno pojasniti razmatranja koja sam upravo iznio.

117. Kao prvo, neovisno o pitanju može li se na temelju OUZP-a ispitanik smatrati voditeljem obrade vlastitih osobnih podataka [50], mora se primijetiti da se u ovom slučaju podaci sadržani u spornom oglasu nisu odnosili na samu osobu koja je stavila taj oglas na internet.

118. Kao drugo, na temelju općih uvjeta korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje društvo Russmedia pridržava si pravo korištenja informacija pohranjenih na zahtjev korisnikâ oglašivačâ. On ih može umnožavati, distribuirati, prenositi, objavljivati, reproducirati, mijenjati, prevoditi, ustupati partnerima i brisati ih u svakom trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog. Nakon što se takva radnja poduzme u odnosu na podatke sadržane u oglasu, to bi se društvo moglo smatrati voditeljem obrade u vezi s određenim postupkom obrade, sa svim obvezama i odgovornostima koje iz toga proizlaze. Naime, osoba može biti odgovorna za postupke obrade čije svrhe i sredstva određuje. Nasuprot tomu i ne dovodeći u pitanje moguću građansku

[49] Vidjeti u tom smislu van der Sloot, B., „Welcome to the Jungle: the Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe”, Jipitec, sv. 6. br. 3., 2015., str. 217.

[50] U vezi s tom problematikom vidjeti Helberger, N, van Hoboken, J, „Little Brother Is Tagging You – Legal and Policy Implicatons of Amateur Data Controllers”, Computer Law International (CRi), 2010., br. 4., str. 101. i sljedeće, kao i Finck, M., „Cobwebs of Control: The Two Imaginations of the Data Dontroller in EU Law”, International Data Privacy Law, 2021., sv. 11., br. 4, str. 338. do 341.

odgovornost predviđenu u tom pogledu nacionalnim pravom, ta se osoba ne može smatrati voditeljem obrade u smislu OUZP-a u odnosu na postupke koji slijede prije ili poslije u odnosu na lanac obrade čiju svrhu i načine ne utvrđuje [51].

119. Kao treće, razmatranja koja sam upravo iznio odgovaraju stajalištu Radne skupine iz „Članka 29." [52] u njegovu mišljenju 1/2010 o pojmovima „voditelj obrade" i „izvršitelj obrade" od 16. veljače 2010. [53]. Naime, prema stajalištu te radne skupine davatelj usluge pristupa internetu koji nudi usluge pohrane jest u načelu izvršitelj obrade osobnih podataka koje su na internetu objavili njegovi klijenti koji se tim davateljem usluge koriste radi smještaja svoje internetske stranice na poslužitelju i njezina održavanja. Ako, s druge strane, podatke koje pohranjuje takav davatelj usluge obrađuje u osobne svrhe, on postaje voditelj obrade u vezi s odnosnim postupkom obrade. Nadalje, to stajalište odgovara i stajalištu Europskog odbora za zaštitu podataka u njegovim Smjernicama 07/2020 o pojmovima voditelja i izvršitelja obrade u Općoj uredbi o zaštiti podataka koje su donesene 7. srpnja 2021. [54] i prema kojima je izvršitelj obrade davatelj usluge smještaja informacija na poslužitelju koji ne određuje jesu li podaci kojima pruža smještaj osobni podaci niti ih obrađuje na bilo koji drugi način osim što ih pohranjuje na svojim poslužiteljima u ime svojeg klijenta.

120. Stoga, pod uvjetom da sud koji je uputio zahtjev provjeri činjenice, Sud bi morao, prema mojem mišljenju, skrenuti pozornost tog suda na korisnost ponovnog razmatranja kvalifikacije društva Russmedia. Naime, kao i Komisija, mislim da to društvo nema ulogu voditelja obrade, nego izvršitelja obrade u pogledu postupaka obrade koji proizlaze iz objave spornog oglasa. Na temelju te pretpostavke sada ću ispitati drugo do četvrtog pitanja.

2. Obveze i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje

a) Slučaj u kojem se operator internetske platforme za trgovanje smatra izvršiteljem obrade u pogledu obrade podataka sadržanih u oglasima

121. U kontekstu obveza i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje u skladu s OUZP-om, bitno je razlikovati, s jedne strane, obradu osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na toj platformi za trgovanje i, s druge strane, obradu podataka korisnika oglašivača koji izrađuju račun pri tom operatoru.

1) Obrada podataka sadržanih u oglasima

122. U slučaju da je u pogledu obrade osobnih podataka sadržanih u oglasima društvo Russmedia doista bilo izvršitelj obrade, ono ne bi moralo provjeriti je li obrada bila dopuštena i zakonita. Naime, kao što sam to naveo [55], na temelju odredaba iz drugog pitanja voditelj obrade preuzima

[51] Vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Fashion ID (C-40/17, EU:C:2019:629, t. 74.).

[52] Stupanjem na snagu OUZP-a ta je radna skupina bila zamijenjena Europskim odborom za zaštitu podataka, vidjeti članak 68. i članak 94. stavak 2. te uredbe.

[53] Dostupno za pretraživanje na https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_fr.pdf, p. 27.

[54] Dostupno za pretraživanje na slijedećoj adresi: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_fr.pdf, t. 40.

[55] Vidjeti točku 102. ovog mišljenja.

odgovornost za poštovanje načela obrade osobnih podataka. U istom smislu, na temelju odredaba iz trećeg pitanja izvršitelj obrade nije dužan niti prethodno provjeriti sadržaj informacija koje su predmet postupaka obrade.

123. Što se tiče četvrtog pitanja, njime se nastoji utvrditi je li društvo Russmedia moralo poduzeti zaštitne mjere kako bi spriječilo i ograničilo umnožavanje ili redistribuciju sadržaja oglasa koji sadržavaju osobne podatke. To se pitanje odnosi na tumačenje članka 5. stavka 1. točaka (b) i (f) te članaka 24. i 25. OUZP-a. Te se odredbe također odnose na obveze koje ne opterećuju izvršitelja obrade, nego voditelja obrade.

124. S obzirom na to, u članku 32. OUZP-a pobliže su određene obveze voditelja obrade i eventualnog izvršitelja obrade kad je riječ o sigurnosti te obrade [56].

125. Konkretnije, člankom 32. stavkom 1. OUZP-a određeno je da voditelj obrade i izvršitelj obrade provode odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurali odgovarajuću razinu sigurnosti s obzirom na rizik, uzimajući u obzir najnovija dostignuća, troškove provedbe, ali također i prirodu, opseg, kontekst i svrhe obrade, kao i rizik. Isto tako, u članku 32. stavku 2. te uredbe navedeno je da se prilikom procjene odgovarajuće razine sigurnosti u obzir posebno uzimaju rizici koje predstavlja obrada, posebno rizici od slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja osobnih podataka ili neovlaštenog pristupa osobnim podacima.

126. Budući da se članak 32. stavak 2. OUZP-a tiče obveza izvršitelja obrade, ta odredba pretpostavlja da je obrada podataka u skladu s uputama voditelja obrade dopuštena i zakonita. Izvršitelj obrade ne može biti dužan nadzirati radnje voditelja obrade u čije ime obrađuje podatke. S druge strane, on mora donijeti mjere da se zajamči sigurnost obrade osobnih podataka od miješanja trećih strana. Naime, članak 32. stavak 1. te uredbe konkretizira, u biti, načela cjelovitosti i povjerljivosti iz njezina članka 5. stavka 1. točke (f) [57]. U skladu s tim načelima, podaci se moraju obrađivati od strane voditelja obrade ili u njegovo ime na način kojim se jamči odgovarajuća sigurnost tih podataka, uključujući zaštitu od neovlaštene ili nezakonite obrade i od gubitka.

127. Ako oglase objavljene na internetskoj platformi za trgovanje operatori drugih stranica mogu preuzimati u skladu s općim uvjetima korištenja tom platformom za trgovanje, koji su navedeni na njemu i stoga su unaprijed poznati korisnicima oglašivačima, izvršitelj obrade morao bi provesti mjere koje mu omogućuju da ishodi uklanjanje izbrisanih oglasa s njegove vlastite platforme. Naime, može pokazati da obrada nije ili više nije zakonita i platforma putem koje se provodi redistribucija oglasa trebala bi biti u mogućnosti okončati povredu OUZP-a i kod svojih partnera. Takav je rezultat dosljedan onome koji se odnosi na poštovanje uvjeta predviđenog u članku 14. stavku 1. točki (b) Direktive 2000/31 od strane davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju [58].

128. S druge strane, suprotno onome što sud koji je uputio zahtjev, čini se, predviđa u četvrtom pitanju, ne čini mi se da bi izvršitelj obrade trebao biti dužan spriječiti ili ograničiti umnožavanje ili redistribuciju oglasa koji sadržavaju osobne podatke. Nije na izvršitelju obrade da odredi tko im i kako može pristupiti.

[56] Vidjeti u tom smislu presudu od 25. siječnja 2024., MediaMarktSaturn (C-687/21, EU:C:2024:72).

[57] Vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Krankenversicherung Nordrhein (C-667/21, EU:C:2023:1022, t. 68.).

[58] Vidjeti točku 93. ovog mišljenja.

2) Obrada podataka korisnikâ oglašivačâ

129. Obveze i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje veće su u pogledu obrade podataka korisnika oglašivača koji pri tom operatoru izrade račun. U okviru te obrade operator je voditelj obrade i na njega se u potpunosti primjenjuju članci 24. i 25. OUZP-a[59].

130. Članak 24. OUZP-a predviđa opću obvezu voditelja obrade da provodi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurao da se obrada podataka provodi u skladu s tom uredbom. Članak 25. navedene uredbe obvezuje voditelja obrade da i u vrijeme određivanja sredstava obrade i u vrijeme same obrade provodi odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere za omogućavanje učinkovite primjene načela zaštite podataka te uključenje zaštitnih mjera u obradu kako bi se ispunili zahtjevi iz iste uredbe i zaštitila prava ispitanika.

131. Kao što to proizlazi iz članaka 24. i 25. OUZP-a mjerama o kojima je riječ mora se odgovoriti na rizike specifične za kontekst u kojem se osobni podaci obrađuju. Prepoznavanje specifičnih rizika i određivanje odgovarajućih sredstava mora, doduše, biti prepušteno ocjeni suda koji je uputio zahtjev koji raspolaže svim činjeničnim elementima u vezi sa svim kriterijima relevantnima s obzirom na te odredbe, ali bih ipak želio dodati sljedeća pojašnjenja.

132. Kao što je to navedeno u uvodnoj izjavi 75. OUZP-a, obrada podataka može dovesti do rizika za prava i slobode pojedinaca, posebno ako, među ostalim, ona može dovesti do krađe identiteta i ako ispitanici mogu biti spriječeni u obavljanju nadzora nad svojim osobnim podacima. Naime, govoreći općenito, identitet se krade s ciljem obavljanja prijevarnih radnji na štetu ispitanika ili treće osobe. Nadalje, što se tiče internetskih platformi, njihova neodgovorna uporaba može dovesti do povrede prava fizičkih osoba i te rizike pogoršava mogućnost da osoba odgovorna za tu povredu djeluje potpuno nekažnjeno.

133. Stoga, ako voditelj obrade upravlja internetskom platformom za trgovanje dostupnoj korisnicima oglašivačima koji prilikom korištenja tom platformom za trgovanje mogu prisvojiti identitet druge osobe u prijevarne svrhe, on mora provesti mjere koje mu omogućuju da smanji taj rizik. Kao što to zahtijeva članak 25. OUZP-a, kako bi se ispunili zahtjevi iz te uredbe i zaštitila prava ispitanika, voditelj obrade mora taj rizik uzeti u obzir i u vrijeme određivanja sredstava obrade i u vrijeme same obrade.

134. U tim okolnostima operator internetske platforme za trgovanje mora, prema mojem mišljenju, predvidjeti tehničke ili organizacijske mjere koje mu omogućuju provjeru identiteta korisnikâ oglašivačâ. Naime, takva bi provjera, s jedne strane, ograničila rizik od nezakonite ili nepoštene obrade osobnih podataka u odnosu na ispitanika, a s druge bi strane omogućila borbu protiv neodgovornog korištenja tom internetskom platformom za trgovanje jer bi se njome doveo u pitanje osjećaj nekažnjivosti anonimnih korisnika.

135. Moram pojasniti da pretpostavka anonimnog korištenja interneta ne isključuje provjeru identiteta korisnikâ oglašavanjâ. Podaci korisnika oglašivača ne mogu biti dostupni bilo kojem korisniku platforme. Samo ih voditelj obrade može provjeravati i čuvati, kako bi se on mogao uskladiti s obvezama koje ima na temelju OUZP-a. Radi provjere operator može zahtijevati da mu se priopći telefonski broj i može ga koristiti za potvrdu registracije. Takvo rješenje nije neuobičajeno za internetske platforme.

[59] Vidjeti točku 111. ovog mišljenja.

136. Točno je da se na temelju takve mjere ne može ukloniti svaki rizik od krađe identiteta. Međutim, OUZP voditelju obrade samo nameće obvezu donošenja tehničkih i organizacijskih mjera čiji je cilj izbjegavanje u najvećoj mogućoj mjeri bilo kakve povrede osobnih podataka [60]. Ne radi se stoga o obvezi rezultata, nego o obvezi sredstva. U svakom slučaju, odluka kojom se upućuje prethodno pitanje daje naslutiti da društvo Russmedia nije provelo nikakvu mjeru koja mu omogućuje da izvrši nadzor nad identitetom tvorca spornog oglasa u trenutku registracije ili objave tog oglasa.

137. U tim okolnostima predlažem na drugo do četvrtog pitanja odgovoriti tako da članak 5. stavak 1. točku (f), članak 6. stavak 1. točku (a) te članke 7., 24. i 25. OUZP-a treba tumačiti na način da davatelj usluga informacijskog društva čija se aktivnost sastoji od smještaja na internetsku stranicu na poslužitelju, na zahtjev njegovih korisnika, besplatnih ili naplatnih oglasa, djeluje u svojstvu izvršitelja obrade u pogledu osobnih podataka sadržanih u oglasima koji su objavljeni na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje. U tom okviru on nije dužan provjeravati sadržaj objavljenih oglasa ili provoditi sigurnosne mjere kojima se onemogućuju ili ograničavaju umnožavanje i redistribucija sadržaja oglasa koji su objavljeni njegovim posredstvom. Međutim, on mora provoditi odgovarajuće organizacijske i tehničke mjere kako bi osigurao sigurnost obrade u odnosu na treće osobe. S druge strane, takav davatelj usluga djeluje u svojstvu voditelja obrade u pogledu osobnih podataka korisnikâ oglašivačâ registriranih na njegovoj internetskoj stranici. On je u tom okviru dužan provjeravati identitet tih korisnika oglašivača.

138. Sada ću radi potpunosti i za slučaj da se Sud ne složi s mojom analizom ukratko ispitati obveze i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje koji se smatra voditeljem obrade u smislu članka 4. točke 7. OUZP-a u pogledu osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje. Naime, kao što sam to spomenuo [61], čini se da se drugo do četvrtog pitanja temelje na pretpostavci prema kojoj društvo Russmedia djeluje u svojstvu „voditelja obrade”.

b) Slučaj u kojem se operator internetske platforme za trgovanje smatra voditeljem obrade podataka sadržanih u oglasima

139. Uvodno primjećujem da činjenica da je operator internetske platforme za trgovanje voditelj obrade ne znači nužno da se i korisnik oglašivač te internetske platforme za trgovanje ne može smatrati voditeljem obrade [62].

140. Naime, OUZP priznaje postojanje zajedničke odgovornosti koje ne znači nužno jednaku odgovornost različitih subjekata uključenih u obradu osobnih podataka. Naprotiv, ti subjekti mogu biti uključeni u obradu osobnih podataka u različitim fazama i stupnjevima, tako da razinu odgovornosti svakog od njih valja procjenjivati vodeći računa o svim relevantnim okolnostima predmetnog slučaja.

141. Međutim, usredotočit ću se na obveze i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje s obzirom na to da je u ovom slučaju riječ o odgovornosti takvog operatora za obradu osobnih podataka sadržanih u oglasu objavljenom na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje.

60 Vidjeti u tom smislu presudu od 14. prosinca 2023., Nacionalna agencija za prihodite (C-340/21, EU:C:2023:986, t. 30.).

61 Vidjeti točku 99. ovog mišljenja.

62 U vezi s tom problematikom vidjeti točku 115. ovog mišljenja.

142. Drugo i treće pitanje imaju za cilj utvrditi je li operator internetske stranice dužan prije objave oglasa provjeriti identitet osobe koja objavljuje oglas i identitet osobe na koju se oglas odnosi, kao i sadržaj oglasa koje korisnici šalju.

143. U tom pogledu nisam uvjeren da je operator internetske platforme za trgovanje dužan osigurati da korisnik oglašivač jest osoba na koju se odnose podaci sadržani u oglasu. Naime, korisnik oglašivač može koristiti internetsku platformu za trgovanje i za objavljivanje oglasa koji se odnose na drugu osobu.

144. Međutim, voditelj obrade mora provjeriti je li obrada osobnih podataka zasnovana na privoli ispitanika ili počiva na drugoj legitimnoj osnovi koja je predviđena zakonom. Takva mu je obveza nametnuta člankom 5. stavkom 1. točkom (a), člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1. OUZP-a.

145. Stoga, ako operator internetske platforme za trgovanje djeluje u svojstvu voditelja obrade, on mora osigurati da je osoba čiji su podaci sadržani u oglasu pristala na obradu. Logički, on također mora provjeriti sadržaj bilo kojeg oglasa koji je predao korisnik oglašivač, kako bi odredio sadržava li on osobne podatke.

146. U skladu s načelom lojalnosti predviđenim u članku 5. stavku 1. točki (a) OUZP-a, voditelj obrade također mora osigurati da se podaci obrađuju lojalno s obzirom na ispitanika. Nadalje, na temelju članaka 24. i 25. te uredbe, on također mora provoditi tehničke i organizacijske mjere kako bi osigurao da se obrada provodi u skladu s navedenom uredbom. Pri tome on mora uzeti u obzir rizike specifične za kontekst u kojem se podaci obrađuju.

147. Obrada javno dostupnih osobnih podataka u internetskom okruženju može dovesti do nastanka rizika za prava i slobode fizičkih osoba, a osobito imovinske ili neimovinske štete.

148. Kada je operator internetske platforme za trgovanje odgovoran za obradu podataka sadržanih u oglasima objavljenima na toj platformi za trgovanje, on mora prekontrolirati oglase prije nego što se objave na internetu, provjeriti zasniva li se njihova obrada na privoli ispitanika ili počiva na drugoj legitimnoj osnovi koja je predviđena zakonom te uvesti mjere protiv obrade štetne za ispitanike. Ako on ne poštuje ta načela, može se smatrati odgovornim za povrede te uredbe u skladu s člankom 82. OUZP-a.

149. Četvrtim pitanjem nastoji se doznati mora li operator internetske platforme za trgovanje provesti zaštitne mjere kojima se onemogućuju ili ograničavaju umnožavanje i redistribucija sadržaja oglasa koji su objavljeni njegovim posredstvom.

150. Ako, uzimajući u obzir kontekst u kojem se obrada provodi, postoji mogućnost da druge internetske stranice preuzmu oglase i da se osobni podaci poslije obrađuju na način nespojiv sa svrhama u koje su bili prikupljeni, voditelj obrade mogao bi predvidjeti provedbu takvih mjera koje moraju biti odgovarajuće. Međutim, nisam uvjeren da bi operator internetske platforme za trgovanje, koja s aspekta operatora i korisnikâ oglašavanjâ izvodi svoj ekonomski smisao iz činjenice da su oglasi koji se objavljuju na njoj javno dostupni, trebao biti obvezan ograničiti njihovu redistribuciju. Usto, uobičajeni cilj stavljanja sadržaja na internet jest općenito učiniti ga dostupnim svim korisnicima interneta, što uključuje određeni oblik redistribucije. U svakom slučaju, uzimajući u obzir razmatranja koja sam iznio u točki 148. ovog mišljenja, sporni oglas nije smio biti objavljen na internetskoj platformi za trgovanje društva Russmedia bez privole ispitanika.

151. Ne zadirući u prethodna dodatna opažanja koja se odnose na obveze i odgovornosti voditelja obrade, ostajem pri svojem stajalištu prema kojem je operator internetske platforme za trgovanje izvršitelj obrade osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na toj internetskoj platformi za trgovanje [63]. U tim okolnostima preostaje ispitati odnos između Direktive 2000/31 i OUZP-a.

C. Odnos između sustava iz Direktive 2000/31 i onog iz OUZP-a

152. Drugo i treće pitanje odnose se, među ostalim, na članak 2. stavak 4. OUZP-a koji se tiče odnosa između te uredbe i Direktive 2000/31. Nadalje, ona se odnose i na odredbe navedene uredbe kojima se utvrđuju obveze i odgovornosti voditelja obrade i na članak 15. te direktive. Stoga se čini da ta pitanja pretpostavljaju usporednu primjenu OUZP-a i navedene direktive.

153. Međutim, prije nego što razmotrim takvu usporednu primjenu tih dvaju instrumenata prava Unije (odjeljak 2.), moram istaknuti da postoji određena napetost između pretpostavke iz prvog pitanja i one iz drugog do četvrtog pitanja (odjeljak 1.).

1. Neutralni pružatelj usluga smještaja na poslužitelju kao voditelj obrade

154. Podsjećam da iz moje analize proizlazi da je društvo Russmedia djelovalo u svojstvu izvršitelja obrade u pogledu osobnih podataka sadržanih u oglasima objavljenima na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje [64]. Radna pretpostavka suda koji je uputio zahtjev jest, naprotiv, da je to društvo djelovalo u svojstvu voditelja obrade. U tim okolnostima, u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje postoji dvojba u vezi s tim može li operator internetske platforme za trgovanje nositi dva šešira, to jest, šešir neutralnog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju na zahtjev korisnika njegove usluge u smislu članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31, i šešir voditelja obrade osobnih podataka sadržanih u tim informacijama. Naime, s jedne strane, prvim pitanjem nastoji se utvrditi je li društvo Russmedia posredni davatelj usluga u smislu odjeljka 4. poglavlja II. te direktive. S druge strane, čini se da drugo do četvrtog pitanja polaze od pretpostavke da se to društvo mora okvalificirati kao „voditelj obrade" u smislu OUZP-a.

155. U tom sam pogledu svjestan da Sud u svojoj sudskoj praksi nije isključio mogućnost da voditelj obrade osobnih podataka u smislu OUZP-a ima neutralnu ulogu u pogledu informacija koje sadržavaju te podatke i da se koristi oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Takvo su opažanje iznijeli i autori u pravnoj teoriji glede nacionalnih sudskih praksi [65].

156. Doduše, Sud je u presudi Google Spain i Google prvo smatrao da je operator pretraživača voditelj obrade u pogledu osobnih podataka sadržanih u informacijama koje su objavljene ili stavljene na internet od strane trećih osoba i koje taj operator lokalizira, indeksira i pohranjuje [66]. Kao drugo, u presudi Google France i Google Sud je razmotrio pitanje može li se operator tog istog pretraživača koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 [67]. Međutim, ta druga presuda nije se odnosila na operatora navedenog pretraživača, nego

[63] Vidjeti točku 137. ovog mišljenja.

[64] Vidjeti točku 120. ovog mišljenja.

[65] Vidjeti u tom smislu Keller, D., „The Right Tools: Europe's Intermediary Liability Law and the EU 2016 General Data Protection Regulation", Berkeley Technology Law Journal, 2018., sv. 33., br. 1, str. 373.

[66] Vidjeti presudu od 13. svibnja 2014., Google Spain i Google (C-131/12, EU:C:2014:317).

[67] Vidjeti presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 106. do 120.).

na uslugu referenciranja. Osim toga, u toj je presudi Sud prepustio sudu koji je uputio zahtjev da ocijeni odgovara li uloga koju je taj operator obavljao ulozi posrednog davatelja usluga u smislu te odredbe [68].

157. Što je još važnije, s jedne strane i kao što sam to naveo [69], posredni davatelj usluga u smislu koji je želio zakonodavac u odjeljku 4. poglavlja II. Direktive 2000/31 ne može imati ulogu u okviru koje bi saznao pohranjene podatke ili ih nadzirao i mora se stoga ograničiti na neutralno pružanje svoje usluge posredstvom samo tehničke obrade. S druge strane, uloga voditelja obrade uključuje određivanje svrhe i sredstava obrade osobnih podataka i, među ostalim, utjecanje na to jesu li podaci predmet postupaka obrade kao što su registriranje, izmjena ili širenje te, prema potrebi, na određivanje takvih podataka [70]. Izvršavanje takvog utjecaja nespojivo je s neutralnom ulogom koju davatelj usluge informacijskog društva mora održavati u pogledu informacija pohranjenih na zahtjev korisnika, kako bi se mogao koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Isto tako, kao što sam objasnio [71], OUZP nameće voditelju obrade obveze i odgovornosti kojima se od njega zahtijeva da djeluje proaktivno. U biti, kako bi poštovao načela obrade osobnih podataka voditelj obrade mora saznati dotične podatke i provoditi nadzor nad njima. Takav se nadzor ne može pomiriti ni s neutralnom ulogom davatelja usluga.

158. Stoga, ako se, s jedne strane, usluga smještaja informacija na poslužitelju sastoji od pohrane informacija koje, s aspekta OUZP-a, čine osobne podatke, te ako se, s druge strane, davatelj te usluge smatra voditeljem obrade u smislu te uredbe, tada uloga tog davatelja usluga nije ograničena na neutralnu pohranu takvih informacija. Slijedom toga, davatelj takve usluge preuzima aktivnu ulogu u pogledu tih informacija i isključen je iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

159. Napetost koja postoji između pretpostavke iz prvog pitanja i one iz drugog do četvrtog pitanja potkrepljuje tumačenje OUZP-a prema kojem operator internetske platforme za trgovanje ne djeluje u svojstvu voditelja obrade osobnih podataka sadržanih u oglasima koje pohranjuje na zahtjev korisnika oglašivača, nego u svojstvu izvršitelja obrade tih podataka [72].

160. Radi iscrpnosti navodim da ne mogu isključiti da je zakonodavac Unije odlučio ne otkloniti mogućnost da se pružatelj usluga smještaja informacija na poslužitelju koji djeluje u svojstvu voditelja obrade može koristiti oslobođenjem od odgovornosti u okviru Akta o digitalnim uslugama. Naime, iako su tom uredbom brisani članci 12. do 15. Direktive 2000/31 [73], te su odredbe, međutim, preuzete u tu uredbu kako ih je Sud protumačio. Navedena uredba dodaje u svojem članku 7. da se „[p]ružatelji usluga posredovanja ne smatraju […] neprihvatljivima za izuzeća od odgovornosti iz članaka […] samo zato što u dobroj vjeri i savjesno provode dobrovoljne istrage na vlastitu inicijativu […] ili poduzimaju potrebne mjere za usklađivanje sa zahtjevima iz prava Unije i nacionalnog prava koje je u skladu s pravom Unije” [74]. Prvi dio te odredbe koji se odnosi na „mjere koje davatelj usluga dobrovoljno uvede” ima elemente zajedničke sa sudskom praksom Suda koja je bila razvijena već u okviru Direktive 2000/31 [75]. Drugi

[68] Vidjeti presudu od 23. ožujka 2010., Google France i Google (C-236/08 do C-238/08, EU:C:2010:159, t. 114. do 119.).

[69] Vidjeti točku 49. ovog mišljenja.

[70] Vidjeti točke 113. do 115. ovog mišljenja.

[71] Vidjeti točku 148. ovog mišljenja.

[72] U vezi s tom pravnom kvalifikacijom vidjeti točku 120. ovog mišljenja.

[73] Vidjeti članak 89. Akta o digitalnim uslugama.

[74] Moje isticanje

[75] Vidjeti u tom smislu presudu YouTube i Cyando (t. 115.).

dio, koji se odnosi na „mjere koje se poduzimaju radi usklađivanja sa zahtjevima prava Unije”, dodan tom istom uredbom, omogućio bi davatelju usluga smještaja informacija na poslužitelju da ispuni obveze koje su mu nametnute OUZP-om i zadrži ulogu neutralnog posrednog davatelja usluga. Međutim, Direktiva 2000/31 ne sadržava odredbu u tu svrhu i ne treba je u nju unositi tumačenjem te direktive.

161. Preostaje utvrditi može li se dionik uključen u obradu osobnih podataka kao izvršitelj obrade, čija odgovornost za obradu takvih podataka može nastati zbog povrede OUZP-a, pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

2. Usporedna primjena OUZP-a i Direktive 2000/31

162. Problem koji se pojavljuje u okviru odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi iz činjenice da su informacije pohranjene na zahtjev korisnika usluge sadržavale osobne podatke čija je obrada provedena protivno OUZP-u. Od tuda potječe pitanje oko kojeg se spore stranke u glavnom postupku i o kojem se odavno raspravlja u pravnoj teoriji [76]: može li se dionik uključen u obradu osobnih podataka, čija odgovornost može nastati zbog povrede OUZP-a, pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. 2000/31?

163. U tom pogledu moram primijetiti da se u skladu s mojom analizom tih dvaju instrumenata prava Unije davatelj usluge informacijskog društva koji je voditelj obrade osobnih podataka sadržanih u informacijama pohranjenim na zahtjev korisnika te usluge ne može pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 [77]. Slijedom navedenog, analizom koja slijedi želi se samo utvrditi može li se davatelj usluga koji djeluje u svojstvu izvršitelja obrade takvih podataka pozivati na to oslobođenje. Želim podsjetiti na to da me moja analiza odredaba OUZP-a navodi da Sudu predložim zaključak da je društvo Russmedia djelovalo u svojstvu izvršitelja obrade [78].

164. Nadalje, treba istaknuti da sud koji je uputio zahtjev ne pojašnjava može li u glavnom postupku odgovornost društva Russmedia nastati zbog povrede OUZP-a na temelju članka 82. te uredbe ili na temelju pravila građanske odgovornosti predviđene nacionalnim pravom. Naime, povreda pravila o zaštiti osobnih podataka može istodobno dovesti do povrede drugih pravila, poput onih u području zaštite potrošača [79] i prava osobnosti, i zakonodavac Unije nije nastojao provesti iscrpno usklađivanje dostupnih pravnih sredstava u slučaju povrede odredbi OUZP-a [80].

165. U svakom slučaju, što se tiče građanske odgovornosti, i Direktiva 2000/31 i OUZP sadržavaju odredbe koje pružaju naznake o odnosu između tih dvaju akata prava Unije.

[76] Prema stajalištu nekih pravnih teoretičara oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31 primjenjuje se kumulativno s OUZP-om. Vidjeti u tom smislu Keller, D., „The Right Tools: Europe's Intermediary Liability Law and the EU 2016 General Data Protection Regulation”, Berkeley Technology Law Journal, 2018., sv. 33., br. 1, str. 371., i Sartor, G., „Providers' liabilities in the new EU Data Protection Regulation: A threat to Internet freedom?”, International Data Privacy Law, 2013., sv. 3., br. 1, str. 5. i 8. Drugi su autori mišljenja da se ta dva sustava ne preklapaju. Vidjeti u tom smislu Riordan, J., The Liability of Internet Intermediaires, Oxford, Oxford Univeristy Press, str. 383. i 384.

[77] Vidjeti točku 157. ovog mišljenja.

[78] Vidjeti točku 120. ovog mišljenja.

[79] Vidjeti u tom smislu presudu od 28. travnja 2022., Meta Platforms Ireland (C-319/20, EU:C:2022:322, t. 78.).

[80] Vidjeti u tom smislu presudu od 4. listopada 2024., Lindenapotheke (C-21/23, EU:C:2024:846, t. 60.).

a) Relevantne odredbe Direktive 2000/31

166. Članak 1. stavak 5. točka (b) Direktive 2000/31, naslovljen „Cilj i područje primjene”, predviđa da se ta direktiva ne odnosi na pitanja vezana uz usluge informacijskog društva koje pokrivaju pravila prava Unije primjenjiva u području osobnih podataka. Konkretnije, ta odredba upućuje na direktive 95/46 i 97/66, koje su zamijenjene OUZP-om [81] i Direktivom 2002/58/EZ [82].

167. Nadalje, u uvodnoj izjavi 14. Direktive 2000/31, koja se tiče problematike iz njezina članka 1. stavka 5., navedeno je da je zaštita pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka isključivo uređena direktivama 95/46 i 97/66 „koje su u cijelosti primjenjive na usluge informacijskog društva. Te Direktive već uspostavljaju pravni okvir [Unije] u području osobnih podataka i stoga to pitanje nije potrebno pokriti [Direktivom 2000/31] kako bi se osiguralo nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta, posebno slobodno kretanje osobnih podataka između država članica. Provedba i primjena [ove potonje d]irektive trebaju se odvijati uz potpuno poštovanje načela vezanih za zaštitu osobnih podataka”.

168. Sud je u prošlosti već razmotrio tumačenje članka 1. stavka 5. točke (b) Direktive 2000/31.

169. Naime, prvo se u presudi Promusicae [83] postavilo pitanje obvezuje li pravo Unije države članice da predvide obvezu otkrivanja osobnih podataka u okviru građanskog postupka kako bi se osigurala djelotvorna zaštita autorskog prava. U tom se predmetu sud koji je uputio zahtjev pozvao na više direktiva koje su, prema njegovu stajalištu, mogle činiti pravnu osnovu za takvu obvezu.

170. U tom je pogledu Sud zaključio da iz članka 1. stavka 5. točke (b) Direktive 2000/31 proizlazi da takva obveza, pod pretpostavkom da je predviđena tom direktivom, ne može ugroziti zahtjeve povezane sa zaštitom osobnih podataka [84]. Čini se da je Sud, dakle, predvidio usporednu primjenu te direktive i instrumenata prava Unije koji se odnose na zaštitu osobnih podataka.

171. Potom je u presudi La Quadrature du Net i dr. [85] Sud razmotrio pitanje protivi li se Direktivi 2000/31 nacionalni propis koji pružateljima pristupa javnim internetskim komunikacijskim uslugama i pružateljima usluga smještaja informacija na poslužitelju nalaže opće i neselektivno zadržavanje osobnih podataka povezanih s tim uslugama. Sud koji je uputio zahtjev smatrao je da je to pitanje uređeno tom direktivom i da se samim njezinim člankom 15. ne uvodi načelna zabrana zadržavanja podataka o stvaranju sadržaja od koje bi se moglo samo iznimno odstupiti [86].

172. Sud je smatrao da Direktiva 2000/31 nije primjenjiva u području zaštite povjerljivosti komunikacija i fizičkih osoba u pogledu obrade osobnih podataka u okviru usluga informacijskog društva jer je ta zaštita uređena, ovisno o slučaju, Direktivom 2002/58 ili OUZP-om [87].

173. Kategorička narav tog odgovora uzrokovana je kontekstom u kojem je taj odgovor bio dan.

[81] U skladu s člankom 94. stavkom 1. OUZP-a upućivanja na Direktivu 95/46 tumače se kao upućivanja na tu uredbu.

[82] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL 2002., L 201, str. 37.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 52., str. 111.) Upućivanja u pravu Unije na Direktivu 97/66 smatraju se na temelju članka 19. Direktive 2002/58 upućivanjima na ovu potonju direktivu.

[83] Presuda od 29. siječnja 2008. (C-275/06, EU:C:2008:54, t. 41. i 56.)

[84] Vidjeti u tom smislu presudu od 29. siječnja 2008., Promusicae (C-275/06, EU:C:2008:54, t. 57.).

[85] Presuda od 6. listopada 2020. (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 193.)

[86] Vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr. (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 194.).

[87] Vidjeti presudu od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr. (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 212.).

174. Naime, s jedne se strane ne može izgubiti iz vida to da se uvodna izjava 15. Direktive 2000/31 konkretno odnosi na tajnost komunikacija i predviđa da u skladu s Direktivom 97/66, spomenutom u članku 1. stavku 5. točki (b) Direktive 2000/31, „države članice moraju zabraniti svaku vrstu [nezakonitog] presretanja ili nadziranja tih komunikacija svima koji nisu pošiljatelji ili primatelj, osim u slučaju zakonitog ovlaštenja". Direktiva 2002/58 koja je zamijenila Direktivu 97/66 potvrđuje tu zabranu i određuje uvjete pod kojima države članice mogu od nje odstupiti. Isto tako, na temelju OUZP-a manevarski prostor država članica u pogledu odstupajućih mjera koje se odnose na zaštitu osobnih podataka određen je u članku 23. te uredbe.

175. S druge strane, kako bi došao do zaključka navedenog u točki 171. ovog mišljenja, Sud je naveo da je zaštita povjerljivosti komunikacija i pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka isključivo uređena Direktivom 2002/58 ili OUZP-om „pri čemu se pojašnjava da zaštita koja se nastoji osigurati Direktivom 2000/31 ne može u svakom slučaju negativno utjecati na zahtjeve koji proizlaze iz Direktive 2002/58 i [OUZP-a]" [88].

176. Tako se, s jedne strane, na temelju sudske prakse o članku 1. stavku 5. točki (b) Direktive 2000/31 može naslutiti da se ta direktiva ne primjenjuje na pitanja koja su predmet posebnog uređenja u okviru Direktive 2002/58 i OUZP-a. S druge strane, Direktiva 2000/31 i pravila prava Unije primjenjiva u području osobnih podataka usporedno se primjenjuju u pogledu bilo kojeg drugog pitanja, ali odredbe te direktive ne mogu ugroziti zahtjeve povezane sa zaštitom takvih podataka.

b) Relevantne odredbe OUZP-a

177. Tumačenje koje sam dao u točki 176. ovog mišljenja potkrijepljeno je člankom 2. stavkom 4. OUZP-a koji predviđa da se ta uredba primjenjuje „ne dovodeći u pitanje" primjenu Direktive 2000/31, osobito pravilâ o odgovornosti posrednih davatelja usluga iz članaka od 12. do 15. te direktive [89].

178. Iako u terminologiji prava Unije zaključak da se pravni instrument ili jedna od njegovih odredbi primjenjuje „ne dovodeći u pitanje" drugi instrument može navesti na različita rješenja, OUZP određuje da se on primjenjuje ne dovodeći u pitanje osobito konkretne odredbe Direktive 2000/31. Zakonodavac Unije htio je, dakle, naglasiti činjenicu da tom uredbom nije ograničeno područje primjene konkretnih odredbi te direktive. Stoga se ne može zaključiti da OUZP ima prednost pred Direktivom 2000/31 zato što je donesen nakon te direktive.

c) Završne napomene

179. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, i Direktiva 2000/31, kako ju je Sud protumačio [90] i OUZP [91] strukturirane su tako da omogućuju svoju usporednu primjenu na pitanja koja nisu predmet posebnog uređenja u okviru te uredbe. Preostaje, dakle, za utvrditi sadržava li OUZP odredbu koja ima ulogu usporedivu s onom članka 14. stavka 1. navedene direktive.

[88] Vidjeti presudu od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr. (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 200.).

[89] Vidjeti također uvodnu izjavu 21. OUZP-a.

[90] Vidjeti točku 176. ovog mišljenja.

[91] Vidjeti točku 178. ovog mišljenja.

180. U tom pogledu članak 82 stavak 3. OUZP-a određuje da je voditelj obrade ili, ovisno o slučaju, izvršitelj obrade izuzet od odgovornosti za štetu prouzročenu obradom kojom se krši ta uredba, „ako dokaže da nije ni na koji način odgovoran za događaj koji je prouzročio štetu”. U slučaju povrede osobnih podataka koju je počinila „treća strana” u smislu članka 4. točke 10. navedene uredbe voditelj obrade ili izvršitelj obrade može se osloboditi od svoje odgovornosti na temelju članka 82. stavka 3. iste uredbe, time što dokaže da ne postoji nikakva uzročna veza između njegove eventualne povrede obveze zaštite podataka i štete koju je pretrpio pojedinac [92].

181. Smatram da članak 82. stavak 3. OUZP-a nije odredba o oslobođenju od odgovornosti koja ima ulogu usporedivu s onom članka 14. stavka 1. Direktive 2000/31.

182. Naime, članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31 primjenjuje se samo ako se posredni davatelj usluga može na temelju pravila koja se primjenjuju na njega smatrati odgovornim za informacije pohranjene na zahtjev korisnika njegove posredničke usluge. Pitanje primjenjivosti te odredbe stoga se postavlja samo ako su ispunjeni uvjeti predviđeni mjerodavnim pravilima za odgovornost tog davatelja usluga za pohranjene informacije. U tom pogledu pretpostavke za ostvarivanje prava na naknadu štete predviđenog u članku 82. OUZP-a utvrđene su u stavcima od 1. do 3. tog članka. Člankom 82. stavkom 3. te uredbe uvodi se samo pretpostavka za tu odgovornost [93]. Naime, utvrđivanje odgovornosti voditelja obrade na temelju članka 82. navedene uredbe uvjetovano je postojanjem njegove krivnje koja se presumira, osim ako on ne dokaže da nije ni na koji način odgovoran za događaj koji je prouzročio štetu u smislu stavka 3. [94]

183. Izvršitelj obrade čija odgovornost može nastati na temelju članka 82. OUZP-a nije, dakle, isključen iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

184. Međutim, ne može se izgubiti iz vida da odgovornost izvršitelja obrade može nastati na temelju članka 82. stavka 2. druge rečenice OUZP-a samo ako nije poštovao obveze koje su predviđene tom uredbom i koje posebno imaju izvršitelji obrade ili ako je djelovao mimo zakonitih uputa voditelja obrade ili suprotno njima. Obveze i odgovornosti operatora internetske platforme za trgovanje koji djeluje u svojstvu izvršitelja obrade u odnosu na podatke sadržane u oglasima objavljenima na njegovoj platformi poglavito su, dakle, povezane s člankom 32. navedene uredbe [95].

185. S obzirom na to i kako sam već spomenuo, nije razvidno može li u glavnom postupku odgovornost društva Russmedia zbog povrede OUZP-a nastati na temelju članka 82. te uredbe ili na temelju nacionalnih odredbi. Ako odgovornost za povredu navedene uredbe može nastati na temelju nacionalnih odredaba (tako da se ne bi primjenjivao članak 82. stavak 3. iste uredbe), još je manje razloga za isključivanje dotičnog subjekta iz primjene oslobođenja od odgovornosti predviđenog u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31.

186. Zaključno smatram da se dionik uključen u obradu osobnih podataka kao izvršitelj obrade, čija odgovornost može nastati zbog povrede OUZP-a, može pozivati na oslobođenje od odgovornosti predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2000/31. Stoga moj zaključak o odnosu između tih dvaju instrumenata prava Unije ne može izmijeniti moje prijedloge odgovorâ na prethodna pitanja.

92 Vidjeti presudu od 14. prosinca 2023., Nacionalna agencija za prihodite (C-340/21, EU:C:2023:986, t. 72.).

93 Vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2023., Krankenversicherung Nordrhein (C-667/21, EU:C:2023:1022, t. 94.).

94 Vidjeti u tom smislu presudu od 4. listopada 2024., Agencija po vpisvanijata (C-200/23, EU:C:2024:827, t. 163.).

95 Vidjeti točku 126. ovog mišljenja.

V. Zaključak

187. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputila Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu, Rumunjska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 14. stavak 1. Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) treba tumačiti na način da se davatelj usluge informacijskog društva, koja se sastoji od stavljanja korisnicima na raspolaganje internetske platforme za trgovanje na kojoj se oglasi objavljuju besplatno ili uz naknadu, može koristiti oslobođenjem od odgovornosti predviđenim u toj odredbi i kada u općim uvjetima korištenja svojom internetskom platformom za trgovanje navede da iako ne traži pravo vlasništva nad tim sadržajem, on ipak zadržava pravo korištenja dobivenog, objavljenog, učitanog ili poslanog sadržaja, uključujući njegovo umnožavanje, distribuciju, prijenos, objavu, reprodukciju, izmjenu, prijevod, ustupanje partnerima i brisanje u svakom trenutku, a da za to ni ne treba imati razlog, pod uvjetom da taj davatelj usluge ne poduzme mjere zbog kojih gubi svojstvo neutralnog davatelja usluga smještaja informacija na poslužitelju.

2. Članak 5. stavak 1. točku (f), članak 6. stavak 1. točku (a) te članke 7., 24. i 25. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) treba tumačiti na način da davatelj usluga informacijskog društva čija se aktivnost sastoji od smještaja na internetsku stranicu na poslužitelju, na zahtjev njegovih korisnika, besplatnih ili naplatnih oglasa, djeluje u svojstvu izvršitelja obrade u pogledu osobnih podataka sadržanih u oglasima koji su objavljeni na njegovoj internetskoj platformi za trgovanje. U tom okviru on ne mora provjeravati sadržaj objavljenih oglasa ili provoditi zaštitne mjere kojima se onemogućuju ili ograničavaju umnožavanje i redistribucija sadržaja oglasa koji su objavljeni njegovim posredstvom. Međutim, on mora provoditi odgovarajuće organizacijske i tehničke mjere kako bi osigurao sigurnost obrade u odnosu na treće osobe. S druge strane, on djeluje u svojstvu voditelja obrade u pogledu osobnih podataka korisnikâ oglašivačâ registriranih na njegovoj internetskoj stranici. U tom okviru on mora provjeriti identitet tih korisnika oglašivača.